Jaargang 114. Zondag, 15 Julij 1855. No. 85.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant wordt verzonden Bijblad no. 10, inhoudende: *Kort verslag van de handelingen der Prov. Staten van Groningen en der Staten Generaal.*

Notificatie.

De COMMISSARIS DES KONINGS in de Provincie *Groningen*,

Gelet hebbende op art. 11 der wet van den 6den Maart 1852 (*Staatsblad* no. 47), ter regeling der *Jagt* en *Visscherij*;

Brengt bij deze ter kennis van het Publiek, dat HEEREN GEDEPUTEERDE STATEN dezer Provincie, bij besluit d.d. 13den dezer maand, no. 91, naar aanleiding der bepalingen van art. 11 in verband met art. 15 der bovenaangehaalde Wet, hebben bepaald:

1). Dat het **Jagtbedrijf** van het vangen van **EENDVOGELS** in eene Eendenkooi of daarmede gelijk staanden Toestel in deze Provincie wordt opengesteld op den 30sten Julij dezes jaars, met Zons-opgang;

2). Dat op hetzelfde tijdstip, voor dit Gewest wordt opengesteld, de **Jagt** op **WATERWILD** en het vangen met **Slagnetten** van het **WATERWILD**, bedoeld bij art. 15 der voorschreven wet, onder de letters *d* en *f*, als van Zwanen, Ganzen, Eenden, Duikers, Waterhoenders, Watersnippen, Sohrieken, Kemphanen, Strandloopers, Wulpen en Plevieren; en

3). Dat het vangen van **LIJSTERS** in deze Provincie zal beginnen op den 1sten September aanstaande.

En zal deze worden gedrukt en aangeslagen ter plaatse, alwaar men gewoon is zulks te doen, en geïnsereerd in de *Provinciale en Groninger Couranten* en in het *Provinciaal Blad.*

Aldus gedaan in het Provinciehuis te *Groningen*, den 14den Julij 1855.

De Commissaris des Konings voornoemd:
I. A. VAN ROIJEN.

Straatvuilnis.

De gewone PUBLIEKE VERKOOPING van **GRONINGER STRAATVUILNIS** zal worden gehouden op **Woensdag den 18den Julij 1855**, ten Huize van de Wedw KOOPS, te *Zuidbroek.*

NIEUWSTIJDINGEN.

NOORD-AMERIKA.

De tijdingen uit New-York loopen tot den 27sten Junij. De heer *C. H. Hanly*, consul van Engeland te New-York, was in verzekerde bewaring genomen, als aangeklaagd wegens het aanwerven van soldaten voor het leger in de Krim, maar onder borgtogt van 1000 dollars weder op vrije voeten gesteld.

— Gedurende de eerste vijf maanden van dit jaar kwamen te New-York slechts 48,354 landverhuizers aan. In het vorige jaar bedroeg het aantal gedurende hetzelfde tijdsbestek 108.944. Niet ten onregte wordt deze vermindering aan het werken der *Knownothings* toegeschreven.

— De toepassing van de bekende Maine-wet tegen den verkoop van sterken drank geeft aanleiding tot groote verwikkelingen. De verkoopers willen den tegenstand tot het uiterste voeren, waartoe zij eene vereeniging hebben daargesteld.

Te New York o. a. heeft het in werking komen dier wet bijna een ernstig conflikt veroorzaakt tusschen den mayor der stad en den gouverneur van den staat New-York, daar laatstgenoemde de wet met geweld wilde invoeren en de eerste volhield, dat de wet met gematigdheid moest worden ten uitvoer gelegd.

— Het schip *Thomas Watson*, dat den 30sten Mei van San Francisco te New-York aankwam, heeft den bast van de „Washington gigantea", den grootsten bekenden boom der wereld, medegebragt. Deze boom heeft aan het onderste van den stam eene doorsnede van 31 of eenen omvang van 100 voet, eene hoogte van 363 voet en eene lengte tot aan den eersten tak van 160 voet. Hij is volkomen geproportioneerd gegroeid, regt als een pijl, en de dikte neemt regelmatig met de hoogte af. De bast is ter hoogte van 116 voet, waar de boom over het kruis nog $15\frac{1}{2}$ voet dik is, afgeschild. Hij is aan den voet des booms één voet zes duim dik en neemt van daar tot aan den top, waar hij nog twee en drie duim dikte heeft, allengs af.

— De grillige *Lola Montez* heeft thans weder eenen Californischen goudgraver hand en hart geschonken. Hij is de zevende of achtste gelukkige. Het lieve paartje gaat naar de tentoonstelling te Parijs.

— In een' brief uit San Francisco d.d. 31sten Mei, wordt de toestand van Californië volgender wijze kort zamengevat. Nu en dan een moord, een diefstal, eene brandstichting, eene Lynch-strafoefening, enkele echtscheidingen, overvloed van goud, veelbelovende oogst, overvoer van goederen, slappe handel, aanhoudende verlaging der huishuren en onbeschrijfelijke moeite om die te innen, ontzettende waardevermindering der grondbezittingen, toenemende bankroeten, ruimte van geld, dat ledig ligt uit gebrek aan zekere plaatsing en een algemeene roep over slechte tijden.

RUSLAND. — TURKIJE.

De korte legerberigten uit de Krim volgen elkander geregeld op. Iederen dag wordt thans van daar berigt, dat niets nieuws is voorgevallen. De laatste depêche is van generaal *Pélissier* van den 10den des nachts. Den vorigen dag was een vrij levendig vuur gewisseld tusschen de Engelsche batterijen en de groote Redan; tegen den avond had dit werk zijn vuur verminderd, zoodat de Engelschen hunne naderingswerken konden voortzetten. Ook generaal *Simpson* heeft gemeld, dat het vuur van de Engelsche batterijen tegen de Redan op den 10den was hervat en voegt er bij, dat het goede uitwerking heeft gehad. Waarin deze uitwerking bestaat, zal nader moeten blijken.

Dit is het eenige nieuws wat de telegraaf te melden heeft. En waar die zwijgt, moeten ook de dagbladen hunne nieuwsgierige lezers onbevredigd laten. Evenwel behelzen de particuliere brieven uit het kamp, die tot den 26sten Junij loopen, eenige nadere bijzonderheden. Men had zich eenigzins verontrust over de omstandigheid dat de gesneuvelde kolonel *Yea* een plan van de Engelsche werken bij zich had, hetgeen dus den Russen in handen gevallen was; doch het bleek later uit het schieten van de Redan dat deze zelfs met meer bekend scheen te zijn dan het plan bevatte, zoodat er nieuwe vermoedens opiezen van de tegenwoordigheid van spionnen.

De generaal *Pélissier* heeft, bij dagorder van den 22sten Junij, gelast, dat ter zake van de menigvuldige werkzaamheden in het heete jaargetijde, en in het belang der gezondheid, dagelijks aan de troepen, behalve de rations koffij en suiker, ook rations wijn en brandewijn zullen worden verstrekt, maar dat de officieren zullen toezien, dat de brandewijn niet onvermengd worde gebruikt.

De Italiaansche bladen bevatten eenige nadere berigten uit het Sardinische legerkamp, aangaande de op den 17den en 18den Junij ondernomene verkenning op den regteroever der Tschernaja. Bij deze gelegenheid moesten de Sardinische troepen in een onbeduidend gevecht met de Russen gekomen zijn, waarin deze 20 man verloren hebben, terwijl ook eenige Russische soldaten gevangen werden genomen.

In betrekking tot den Krim-oorlog zijn niet zonder gewigt de dagorders die na den 18den door *Gortschakoff* en *Pélissier* ieder aan hunne legers gerigt zijn.

Die van den Russischen opperbevelhebber luidt als volgt:

„Krijgsmakkers! Het bloedig gevecht van gisteren en de nederlaag van een vijand, die tot wanhoop is gebragt, hebben op nieuw onze wapenen met onsterfelijke lauweren gekroond. Rusland is u erkentelijkheid verschuldigd en het zal u die niet doen ontbreken. Duizenden van uwe medestrijders hebben met hun bloed den eed bezegeld, dien zij hebben afgelegd en zij hebben op die wijze hier het woord gestand gedaan, dat ik den Keizer, den gemeenschappelijken vader, heb gegeven. Dank zij hun daarvoor gebragt.

„Krijgsgezellen! aanzienlijke versterkingen zijn van alle kanten van ons geheel Rusland op weg; zij zullen weldra hier zijn. Stelt, zoo als gij tot dusverre gedaan hebt, mannelijke borsten tegen de moordende kogels van onze snoode vijanden en sterft, zoo als tot heden duizenden uwer krijgsmakkers, deden met de wapenen in de hand, in een' eervollen strijd, man tegen man, borst tegen borst, liever dan den eed te schenden, dien gij den Keizer en het vaderland hebt bezworen, om Sebastopol te behouden.

„Soldaten! de vijand is geslagen, hij is met aanmerkelijk verlies teruggeworpen. Gun het uwen opperbevelhebber, om u op nieuw zijne erkentelijkheid te betuigen namens den Keizer, onzen monarch, namens het vaderland, ons heilig en regtgeloovig Rusland. De tijd is nabij, waarop de trots van den vijand zal worden ter neder geslagen, waarop zijne legers van ons grondgebied zullen worden gedreven, als het kaf, dat door den wind wordt weggevoerd. Laat ons tot zoolang vertrouwen stellen op God, en laat ons strijden voor God en het vaderland."

Generaal *Pélissier* vaardigde de volgende dagorder uit:

„Soldaten! den 18den Junij zijn onze adelaars tot binnen de werken gevoerd welke den gordel van Sebastopol uitmaken; maar men heeft er van moeten afzien, een' strijd tot het uiterste te drijven, welken bijkomende omstandigheden, die ik niet had kunnen voorzien, te bloedig gemaakt zouden hebben, en gij zijt binnen uwe liniën teruggekeerd zonder dat de vijand zijne verschansingen heeft durven verlaten en uwen terugtogt verontrusten. — Onze tegenwoordige stelling is dezelfde als die van den vorigen dag; mijn vertrouwen op uwe geestdrift en op ons wèl slagen is insgelijks onveranderd. De dagelijksche aanvoer van manschappen is ruim voldoende om diegenen onder u te vervangen, welke bezweken zijn en die gij in uw binnenste gezworen hebt te wreken. Wij hebben grond gewonnen, en door den vijand meer en meer in te sluiten, zullen wij hem op eene zekere wijze treffen. Hij kan zich niet voeden, de gapingen in zijne gelederen niet aanvullen, zich van geene krijgsbehoeften voorzien, dan met voorbeeldelooze inspanning, terwijl wij, meesters van de zee, onze hulpmiddelen onophoudelijk en ruim aanvullen.

„Soldaten gij zult u geduldiger, krachtiger dan ooit in dezen hardnekkigen strijd betoonen, de uitslag van welken over den vrede der wereld beslissen zal en in welken gij reeds zoo vele blijken van zelfverloochening, van dapperheid en vaderlandsliefde gegeven hebt, die uwe vanen met onsterfelijken roem hebben bekroond. — Ik heb thans niemand persoonlijk te vermelden onder zoo vele dapperen, die in den heldhaftigen worstelstrijd van den 18den Junij hunnen naam hebben vereerd."

De *Russ. Invalide* bevat weder een nader rapport van prins *Gortschakoff*, loopende van den 18den tot den 28sten Junij en eenige aanvullende bijzonderheden behelzende over het schitterend afslaan van den stormloop tegen den Malakofftoren op den 18den Junij en over de verdere operatiën der belegering. Omtrent het eerstgemelde feit wordt o. a. gezegd, dat de bezetting van Sebastopol, na het afslaan van den stormloop, sommige afdeelingen van den vijand tot in zijne loopgraven vervolgde en dat ten gevolge van deze mislukte onderneming de geallieerden gedwongen zijn, weder tot een geregeld beleg over te gaan, hetwelk hun ongetwijfeld veel tijd en ontzaggelijke offers zal kosten. Voorts ook geeft prins *Gortschakoff* te kennen, dat het verlies des vijands bij deze onderneming buitengemeen groot moet zijn. Volgens het zeggen van overloopers bedroeg het verlies der Franschen aan dooden en gekwetsten 10,000 man en dat der Engelschen 3500 man. Onder de 600 man gevangenen, welke de Russen gemaakt hebben, bevonden zich 300 gekwetsten, 1 staf-officier en 11 officieren van de Fransche en 1 stof-officier van de Engelsche troepen.

Men schrijft uit Balaklava van den 26sten Junij: „Eergisteren heeft hier een orkaan gewoed, die geheel het kamp onderst boven heeft geworpen, van Inkerman tot Balaklava. De stormwind schijnt dit kleine plekje grond te hebben gekozen om het al zijne woede te doen gevoelen. Nimmer heb ik een dergelijk schouwspel gezien; de regen en wind hebben er op één dag meer verwoestingen aangerigt, dan het kanon- of geweervuur des vijands in staat was te verrigten. Eene geheele wijk gebouwen van het algemeene hospitaal is omver geslagen. De zalen, die tot waschhuizen dienden en uit lijnwaad en ligte plankjes waren zamengesteld, zijn in stukken weggevoerd. Het Sardinisch expeditie-korps heeft vooral veel geleden. Al zijne magazijnen, opgeslagen aan den voet des heuvels, waar het kampeert, zijn letterlijk weggespoeld. Generaal *de la Marmora* is wanhopig en heeft eetwaren van de Fransche administratie gevraagd, die hem heeft geantwoord er maar voor zes dagen in te kunnen voorzien. De spoorweg van Balaklava naar het kamp heeft insgelijks veel geleden. Maar de ergste uitwerkselen van den storm zijn merkbaar in de holle wegen, die zich uitstrekken van het kamp naar Balaklava. De bij stroomen nedervallende regen heeft alle heuvelen verweekt, waar begraafplaatsen waren aangelegd. Al de grachten waren geledigd en de lijken dreven in de holle wegen, in zoo vele rivieren veranderd, als de goederen van een verbrijzeld schip. Des anderen daags heeft men een twintigtal soldaten, muilezels en paarden gevonden, medegevoerd en in den stroom verdronken, en thans naast de half verrotte lijken en afgeknaagde geraamten in de grachten en holen liggende.

Het was vreeselijk, en de soldaten, belast met de opgegraven lijken aan de aarde te hergeven, waren zigtbaar aangedaan. Wees verzekerd, dat er in het kamp sinds den 18den meer gelagchen wordt."

Een brief uit Konstantinopel van den 28sten Junij, voorkomende in den *Times*, zegt, dat de Porte zeer tevreden is over de wijze, waarop *Ali*-pacha, die onlangs te Konstantinopel is teruggekeerd, om *Reschid*-pacha als grootvizier op te volgen, zich gedragen heeft in de Weener conferentiën. Hij had Konstantinopel verlaten met de stellige bevelen om noch in de opening der zeeëngten, noch in het protectoraat over de Christenen in te stemmen; men voegt er evenwel bij, dat *Ali*-pacha gaarne zijn zegel zoude gehecht hebben aan het laatste voorstel van Oostenrijk, hetwelk de Westersche mogendheden, zoo als men weet, onaannemelijk verklaard hebben.

In de Oostzee bepaalt de vloot zich nog voortdurend bij het doen van verkenningen. Een ernstigen aanval is nog op geen punt der kust beproefd. Wat de dagbladen van Stokholm gemeld hebben van het beschieten en vernielen van Nystadt heeft zich niet bevestigd.

De Engelschen hebben weder 15 helsche machines ontdekt, zoodat men er in de laatste veertien dagen in het geheel 61 heeft gevonden. Twee deserteurs, die den 30sten Junij aan boord van den *Exmouth* kwamen, verklaarden, dat er aan de zuidzijde van Kroonstad 200 door de Russen waren gelegd, en alles zoodanig was ingerigt, dat 10 op hetzelfde oogenblik zouden uitbarsten.

Uit Petersburg schrijft men van den 6den Julij: „Engelsche kanonneerbooten hebben in den nacht van den 2den eene Finlandsche bark bij Grossischora verbrand. — In den morgen van den 3den heeft bij Krasnaja Gorka eene kanonnade plaats gehad gedurende 5 uren, waarbij eene telegrafische kazerne belangrijk beschadigd werd."

ITALIE.

Te Nizza zal thans eene Protestantsche kerk gebouwd worden, waartoe vroeger de toestemming der regering niet te erlangen was.

— Volgens *Il Piemonte* heeft de Koning van Sardinië den 8den Julij het reglement voor de organisatie der nieuwe met den verkoop der geestelijke goederen belaste autoriteiten geteekend en het bestuur daarvan benoemd, aan welks hoofd de heer *Octona*, de directeur van de afdeeling staatsschuld, staat.

SPANJE.

In de zitting der Cortès van den 5den Julij werd levendig over verschillende financiële theoriën gehandeld, tot dat een der leden aanmerkte: „laten wij ons niet in bespiegelingen verdiepen, maar zorgen dat de ledige schatkist worde gevuld." *O'Donnell* voegde er bij: „haast u geld te verkrijgen, want anders gaan de vruchten der revolutie verloren. De schatkist is ledig, geheel ledig. Nog een paar dagen en gij kunt den ambtenaar, den soldaat, ja zelfs de gepensioneerde soldaten, de weduwen en weezen niet betalen. Als gij nu moed hebt om nog tijd te verliezen met redeneren, gaat dan uw gang." Deze woorden maakten diepen indruk en hadden ten gevolge.... dat er nog meer werd geredeneerd dan vroeger. — Eerst in de zitting van den 11den hebben de Cortès het wetsontwerp betreffende eene leening van 230 millioen realen goedgekeurd. De leening zal eerst vrijwillig zijn, doch in geval zij binnen 30 dagen niet is volteekend, zal zij in eene gedwongene worden veranderd.

Te Barcelona was dien dag eene nieuwe versterking van 4000 man troepen aangekomen. De ontevredenen waren naar buiten getogen, waar die uit Reus en andere fabrijksteden zich bij hen voegden. In afwachting van het antwoord uit Madrid, was alle arbeid sedert tien dagen gestaakt. Het garnizoen met een deel der militie hield de toegangen tot de stad bezet, en liet slechts enkele personen binnenkomen.

Eene telegrafische depêche eindelijk uit Barcelona van den 13den meldt, dat de orde was verzekerd en de schuldigen in hechtenis waren genomen.

De zending van den adjudant van *Espartero* is met een' volkomen gunstigen uitslag bekroond. Hij zelf was dus niet naar Barcelona gereisd, zooals de telegraaf vroeger had opgegeven.

DUITSCHLAND.

Het Hannoversche ministerie heeft den 9den dezer aan de kamers eene verdaging tot den 8sten der volgende maand voorgesteld, ten einde de commissiën zich in dien tijd met het onderzoek van de wets-ontwerpen zouden kunnen bezig houden. Men denkt dat de kamers zich tegen dit voorstel zullen verklaren. De pogingen, om nadere ophelderingen nopens de verhandelingen te Frankfort, van de regering te erlangen, worden voortgezet; men twijfelt echter, of zij ook een' gunstigen afloop zullen hebben. In de kamers zelve is men op eene spoedige ontbinding voorbereid en de commissie voor de financiën moet hare werkzaamheden reeds gestaakt hebben, omdat zij ze als vruchteloos beschouwt.

Er loopen in Hannover weder geruchten van een ministeriëlen krisis.

— De uitgave van de te Keulen verschijnende *Deutsche Volkshalle*, een ultramontaansch blad, is op bevel der regering gestaakt. De uitgever heeft bekend gemaakt, dat dien ten gevolge dit blad voorloopig niet meer zal verschijnen.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 11 Julij.

Uit de nadere berigten der dagbladen wegens de verregaande ongeregeldheden welke eergisteren in Hydepark en de nabij gelegene buurten plaats grepen blijkt onder anderen nog het volgende: de rustvertoorders waren grootendeels knapen tusschen de 12 en 18 jaren oud en een deel andere gemeene kerels. Het oproer begon, even als vroeger, met het naschreeuwen van hen die in de rijtuigen zaten: „gaat naar de kerk!", het doen schrikken van de paarden en het beletten van sommige rijtuigen om het Park te bereiken. Toen waren, volgens ooggetuigen, naauwelijks zes politiebeambten aldaar aanwezig. Het graauw, niet voldaan met Hypepark geheel bezet en al de rijtuigen van daar verjaagd te hebben, verspreidde zich nu ook door Halkingstreet en Belgravesquare, smeet daar de rijtuigen met steenen en vuil, beleedigde de dames, die daar met kinderen wandelden, grovelijk, en rigtte eene hagelbui van steenen naar de balkons van welke men het tot orde vermaande. Daarop ving ook in Wiltonstreet het inwerpen der glazen aan, waarvan naauwelijks een enkel huis vrij bleef. Toen dit vernielingswerk ook in Eatonsquare werd voortgezet, was het dat de admiraal *Seymour* zich op straat begaf om het volk te bestraffen, maar zoo hevig met steenen geworpen werd, dat men hem, met vier bloedende wonden aan het hoofd, in huis moest dragen, terwijl zijne bedienden den raad der omstanders niet durfden volgen om voor hunnen meester partij te trekken. De welgezinden trachtten nu aan de politiebureaux bijstand te verwerven, maar verkregen niet zonder moeite een' inspecteur en vijf man. Later kwamen nog wel meer konstabels op de been en namen eenige oproermakers in hechtenis, maar niet voor dat het wandalismus reeds bijna had uitgewoed.

Onder de menigte werd gezegd, dat eene dergelijke manifestatie zich elke week zou herhalen, tot dat de acte, waarbij de verkoop van bier op Zondag verboden is, ingetrokken zou zijn.

Een ooggetuige, die de oproerige bewegingen gedurende de drie laatste Zondagen naauwkeurig heeft gadegeslagen, zegt dat hij onder de rustverstoorders, behalve het eigenlijk graauw en de zakkenrollers, verscheidene om wangedrag ontslagene lagere beambten en vreemde uitgewekenen heeft gezien. Ook maakt hij de opmerking, dat, terwijl de *Times* en *Daily News* thans tegen die rustverstoorders te velde trekken, nu hunne eigene woningen bedreigd worden, de hevige artikelen dier zelfde bladen tegen de aanzienlijke standen de eerste aanleiding tot de ongeregeldheden gegeven hebben.

— Eergisteren is het door den gemeenteraad van Londen verordend metalen standbeeld van sir *R. Peel*, hetwelk eene hoogte van elf Engelsche voeten heeft, op zijn steenen voetstuk in het westeinde van Cheapside geplaatst.

— In de gieterij te Lowmoor, nabij Bradfort, worden tegenwoordig bommen vervaardigd, die eene el in doorsnede hebben en meer dan eene ton wegen.

— Een schip met landverhuizers, *the John* genoemd, zeilde van Portsmouth den 3den Mei l.l., met 282 personen aan boord. Het was bestemd naar Quebec, doch verging nog denzelfden dag in het kanaal. Het regterlijk onderzoek bragt aan het licht, dat bijna de geheele equipage beschonken was geweest en een vonnis van manslag werd tegen den kapitein uitgesproken. De *Scheeps-Courant* zegt dat de schipbreuk van *the John*, die Donderdag nacht voorviel, eene omstandigheid is, zoo onverklaarbaar als bedroevend, en dat zij aan 200 personen het leven heeft gekost. Het verslag daaromtrent, zegt zij, is zeer kort, maar toont genoegzaam aan, dat, indien de kapitein niet dronken was, hij nagenoeg de eenige uitzondering is geweest op de geheele equipage. Het is tijd dat er strenge maatregelen worden genomen om een einde te maken aan den toestand van dronkenschap, waarin eenige equipage zich bevindt, wanneer zij in zee steekt. Wij aarzelen niet, het verlies van den *John* aan deze betreurenswaardige ondeugd toe te schrijven, en de uitspraak van de jury omtrent het gedrag der equipage is beslissend. Zij oordeelde, dat er niet ééne verzachtende omstandigheid

was in het gedrag van den kapitein of der manschap.

— Bij *R. Napier & Sons*, te Govan bij Glasgow, is verleden week van stapel geloopen het ijzeren stoomschip *Persica* voor de Cunard- of Engelsche en Noord-Amerikaansche stoomboot-maatschappij. De *Persica* is het grootste stoomschip, zoowel wat tonnenruimte als wat stoomkracht aangaat, en is nog grooter dan de *Great-Britain* of de *Himalaya*. De lengte over steven bedraagt 390 voet, lengte op de waterlijn 360 voet, breedte 45 voet, grootste breedte over de raderkast 71 voet, hol 32 voet, ruimte 3600 ton. Naar de oude berekening van *James Watt*, van 30,000 pond per paardenkracht, verwacht, men dat de machines een vermogen van 3 à 4000 paardenkracht zullen kunnen uitoefenen. Met de machines aan boord en vol geladen, weegt de *Persica* 5400 ton en zal dan 23 voet diep gaan.

Van den 13den. In de zitting van het Huis der Gemeenten heeft lord *Palmerston* gisteren het laatste gedeelte van de correspondentie met Oostenrijk overgelegd. Hij verlangde dat de behandeling van de motie tot afkeuring der regeringshandelingen van den heer *Bulwer*, tot Maandag werd uitgesteld, ten einde aan de Kamer den tijd te laten deze stukken te onderzoeken. Dit verzoek werd ingewilligd.

(De motie van den heer *Bulwer* luidt: „dat het gedrag van lord *John Russell*, belast met het voeren der onderhandelingen te Weenen, en de voortduring van het lidmaatschap van den raad des ministers van dien staatsman, als verantwoordelijk minister der kroon, het vertrouwen hebben geschokt, dat de natie moet stellen in die personen, aan welke het bestuur des lands is toevertrouwd.")

Lord *John Russell* zeide, dat zijne Vrijdag gesprokene redevoering verkeerdelijk is opgevat, indien men daaruit opmaakt, dat hij, omdat hij de Oostenrijksche voorstellen als een behoorlijken grondslag voor den vrede had geacht, thans nog alzoo denkt, en dat hij zou meenen, dat de oorlog niet met kracht behoort te worden voortgezet.

De heer *Disraeli* gispt het meeningsverschil, hetwelk onder de raadslieden der kroon heerscht.

De heer *Walsh* doet de tegenstrijdigheid uitkomen, welke in het door lord *Russell* gesprokene gelegen is. Deze antwoordt, dat hij geen enkel woord daarvan heeft terug te nemen.

FRANKRIJK.

PARIJS, 12 Julij.

Het wetsontwerp betreffende het waarborgen der Turksche leening is door de Wetgevende Vergadering met eenparige stemmen aangenomen.

— Deze leening vindt nog weinig bijval onder de mannen van de beurs. Men maakt de opmerking, dat 125 millioen naauwelijks toereikend zullen wezen om de dringendste schulden te betalen, en de staat der financiën van het Osmannische rijk er niet door verbeteren zal. Het Oosten, zoo zegt men, komt Frankrijk reeds duur genoeg te staan, en wanneer de veroveringen ten behoeve van Franschen invloed zoo moeten voortgaan, weet men niet met welke lasten ons budget nog zal bezwaard worden.

In de Wetgevende Vergadering van gisteren heeft de graaf *de Montalembert*, de eenigste die bij de beraadslaging over de wet nopens de ligting heeft gesproken, zich beklaagd over de wijze waarop zijne redevoering door de commissie, belast met het verslag der zitting, is verminkt geworden. Niet alleen was ze in den vorm verbroken geworden, maar ook in de zin zijner woorden dikwijls verdraaid, waaruit men nu zou kunnen opmaken, dat hij tot ieder prijs den vrede verlangde en een blind voorstander was van Oostenrijk. — Daarop hebben onderscheidene leden van de commissie het woord gevaagd, maar de president der vergadering, de graaf *de Morny*, heeft geantwoord, dat naar luid van het reglement, de vergadering geen uitspraak had te doen over de opmerkingen van den graaf *de Montalembert*; dat de onpartijdigheid der commissie niet in verdenking kon worden gebragt en hier slechts eene kwestie was van meening.

De heer *Réveil*, een der leden van de commissie, heeft in aller naam geprotesteerd, schoon voor het overige aandringende op het regt der commissie tot censuur.

De heer *Granier de Cassagnac* heeft in de zitting van heden eene redevoering gebouden ter bestrijding van den heer *de Montalembert*, die evenwel afwezig was en dus niet heeft kunnen antwoorden. Dat de heer *Granier de Cassagnac* in een oorlogszuchtigen geest sprak, zal wel geen betoog behoeven. Hij ging van de stelling uit, dat de kronkelpaden der diplomatie tot niets meer kunnen leiden en dat de vrede aan de wereld alleen kan teruggegeven worden door de door de geallieërden te behalen overwinningen.

Volgens den heer *de Cassagnac* behoort het tot de onmogelijkheden om thans tot de regementen te zeggen: „Soldaten, scheep u weder in, demp uwe loopgraven; vernietig uwe schanskorven; ziet er van af om uwe gesneuvelde broeders te wreken, — want Rusland, dat vóór den aanvang van dien strijd achttien linieschepen in de Zwarte zee bezat, zal daarvan zeventien mogen behouden.

„Wij hebben alzoo twee duizend millioen francs en een onnoemlijk aantal soldaten verloren, om één linieschip te vernielen, en die uitkomst is voor ons voldoende!"

De spreker heeft zijne rede geëindigd met de verklaring, dat hij, als belijder van het Katholijke geloof, ook een vriend was van het Katholijke Oostenrijk en, als voorstander der orde, op de hand was en bleef van eene regering, die de revolutionaire beginselen krachtdadig had tegengegaan en onderdrukt; — dat thans echter het tijdstip der diplomatieke onderhandelingen voorbij was, en de vrede van de wereld slechts kon ontstaan uit met het zwaard behaalde overwinningen. Volgens den heer *Granier de Cassagnac*, was het ten eenemale onmogelijk, dat, onder het bewind van *Napoleon III*, wiens troon gevestigd was op de puinhoopen der revolutie, een oorlog zou ontaarden in eenen krijg ter bevordering der revolutionaire denkbeelden en belangen.

Ook de senaat heeft Maandag met eenparige stemmen verklaard, zich niet te verzetten tegen de uitvaardiging van de wetten nopens de leening van 750 millioenen en omtrent de ligting van 140,000 man.

— De tentoonstelling is thans volmaakt, zegt men; alles is op zijne plaats. Dank zij den ijver der commissie en van prins *Napoleon*, zijn alle hinderpalen en beletselen uit den weg geruimd. Vreemdelingen zoowel als landgenooten zijn het eens, dat de tentoonstelling van 1855 die van 1851 verre overtreft. De vooruitgang en de meerdere volkomenheid der industrie bij alle volken is in 't oog vallend. De Keizer wil dat alle klassen en bijzonderlijk de werklieden de tentoonstelling bezoeken kunnen. Prins *Napoleon* heeft dienvolgens aan de gezamenlijke spoorwegmaatschappijen verzocht, speciale treinen tot verminderde prijzen te doen loopen. Ook het leger is niet vergeten. Op bevel van den prins worden dagelijks 1500 man gratis bij de tentoonstelling toegelaten. De diamanten der kroon zullen niet eerder dan Zondag of Maandag te zien zijn. De geheele ontvangst in het industriepaleis en in het paleis der schoone kunsten bedroeg van den 16den Mei tot den 4den Julij 672 000 francs, het bedrag der kaarten voor het geheele saizoen er onder begrepen. De jury houdt zich met het onderzoek bezig en zal dit in de volgende week voltooid hebben. Met het uitreiken van gouden medailles zal men spaarzaam zijn; alleen Birmingham, Manchester en Lyon, en misschien ook Brussel, zullen die verwerven.

— Heden is te Marseille een begin gemaakt met de inscheping der naar het Oosten bestemde nieuwe brigade.

Naar men zegt, zijn deze troepen naar Bessarabië bestemd en niet naar de Krim. Tot deze expeditie moet stellig besloten zijn, hoewel men, bij de tegenwoordige houding van Oostenrijk, niet begrijpt welke rol deze mogendheid daarbij spelen zal.

— In een Engelsch dagblad vindt men de volgende opmerkingen omtrent Frankrijk. De eerste *Napoleon*, op het toppunt zijner grootheid, met eene armee van meer dan een millioen soldaten, had als het zwaarste budget jaarlijks 650 millioenen. Het tegenwoordige budget van Frankrijk is 1700 millioenen, en *Napoleon III* heeft slechts ongeveer de helft zoo veel soldaten onder de wapens. Welke andere middelen dan het regelmatige budget den eersten Keizer ten dienste stonden, is hier niet te onderzoeken. Bij het budget van 1700 millioenen komen nog de leeningen, eerst van 250, vervolgens van 500 millioenen, thans eene derde van 750 millioenen. Die leeningen moeten noodzakelijk weder worden opgevolgd, gelijk ook thans is voorgesteld, door verhooging van belastingen, die reeds tot zulk eene schrikbarende hoogte zijn opgevoerd. Voeg daarbij de talrijke offers, die Frankrijk dagelijks in den krijg ziet vallen, en men zal eenig denkbeeld erlangen van de stemming, welke zich van de natie zal meester maken, als ze eens uit den oorlogsroes is ontwaakt.

NEDERLAND.

STATEN GENERAAL.

Eerste Kamer.

Zitting van Woensdag den 11den Julij.

Aan de orde van den dag is de voorzetting der beraadslagingen over het ontwerp van wet tot afschaffing van den accijns op het gemaal.

De heer *Insinger* zegt, dat het aan velen aangenaam moet zijn, wanneer de Regering voorstelllen doet om de lasten der natie te verminderen. De vraag is maar, of de thans voorgestelde wijze, om tot dat doel te geraken, de goedkeuring der Kamer kan wegdragen. Gisteren avond liep daarover ook reeds het debat, en ook spr. put zijn bezwaar uit de wijze, waarop *deze* afschaffing wordt voorgedragen. Hij verdeelt zijne rede in drie punten: 1) of de schatkist dergelijke opoffering kan ontberen? 2) of deze belasting de voorkeur verdient om afgeschaft te worden? en 3) of de nieuwe lasten niet in vele opzigten afkeurenswaardig zijn? Spr. zal niet over de buitenlandsche politieke omstandigheden uitweiden, maar zij komen hem nog niet zoo geheel geruststellend voor. Hij hoopt hartelijk, dat de Regering hare verstandige houding ter zake onzer neutraliteit, zal blijven handhaven. Wat nu het eerste punt betreft, zoo liggen zijne financiële bezwaren in de onzekerheid, dat de gunstige staat der geldmiddelen steeds zal blijven voortduren en in de wisselvalligheid der Oost-Indische baten, ten gevolge der onzekerheid van de prijzen der producten. Daarom wil hij slechts afschaffing, in zoo ver er renten bespaard zijn.

Spr. wil niet als lofredenaar van dezen accijns optreden, maar stipt toch aan, dat het is eene belasting, die eeuwen lang gedragen is; dat *Hogendorp* en *Gogel* er voorstanders van waren; dat *Adam Smith* en sir *Robert Peel* het ontkenden, dat er bezwaren aan eene dergelijke belasting verbonden waren; dat ze gering is, en geen invloed op den prijs kan hebben, en dat ook de voeding hier te lande toch zoo slecht niet is.

In de derde plaats gaat spr. over tot de beschouwing der equivalenten, en ontwikkelt de bekende bezwaren daartegen gemaakt.

De heer *Boxman* acht de afschaffing ontijdig, bij den tegenwoordigen politieken toestand van Europa, en ook uithoofde van het offer, dat van de schatkist gevorderd wordt.

De heer *Borski* heeft eveneens bezwaren van financiëlen aard tegen het ontwerp. Hij heeft altoos den accijns op het gemaal als een der beste middelen van ons belastingstelsel beschouwd.

De heer *van Rijckevorsel* acht het een verblijdend schouwspel dat, terwijl er in andere landen geraadpleegd wordt hoe men de bestaande deficits het best zal dekken, wij hier beraadslagen over de vraag: of er, en zoo ja, welke belastingen zullen afgeschaft worden, om den druk der natie te verminderen? Hij gaat kortelijk na: 1) of vermindering van belastingen uit een staatkundig of staathuishoudkundig oogpunt noodzakelijk is; 2) zoo ja, of dan de accijns op het gemaal de voorkeur tot afschaffing verdient; en 3) zal hij het ontwerp uit een financiëel oogpunt beschouwen.

Uit een staatkundig oogpunt is de vermindering van lasten noodzakelijk. Sedert langen tijd is er van vele zijden op aangedrongen. Spr. vreest wel geene onlusten, maar het zal toch géen tevredenheid of vertrouwen bij de natie opwekken, als deze Kamer nu de wet zou verwerpen. Uit een staatkundig oogpunt is de afschaffing ook wenschelijk en noodzakelijk, Hij wederlegt de daartegen aangevoerde argumenten, en is overtuigd, dat de prijs van het brood zal dalen, meer dan het bedrag van den accijns, omdat men meer eigen brood zal gaan bakken, omdat er betere broodfabricage zal volgen, en omdat men meer en meer gebruik van Amerikaansch en ander meel zal gaan maken.

In de tweede plaats gelooft spr., dat de Regering teregt op *deze* belasting het oog heeft geslagen, want de afschaffing van den accijns op het gemaal zal meer dan eenige andere afschaffing, de geringere volksklasse baten. Goedkooper brood en beter voeding is bevorderlijk voor de nationale nijverheid, en is het beste middel om het verbroken evenwigt tusschen loon en arbeid te herstellen.

Ten derden behandelt spr. het ontwerp uit een financiëel oogpunt. Zijne slotsom is, dat hij ook met deze wet, de toekomst der financiën zonder zorg te gemoet ziet.

De heer *Cremers* zal voor stemmen, op grond dat het tijd is om tot vermindering van belastingen over te gaan.

De heer *v. Dam v. Isselt* vraagt het woord tot het doen eener motie van orde en geeft in overweging of het niet raadzaam ware de beraadslagingen nu te sluiten, doch trekt die na eenige discussie weder in.

De heer *Sassen* zal de Regering gaarne ondersteunen, omdat in 1853 de wet tot wederinvoering van den accijns is aangenomen in tijd van financiëlen nood en gevaar.

De heer *van Dam van Isselt* heeft nu het woord. Er is echter een verzoek ingekomen van 5 leden, die de sluiting der beraadslagingen verlangen. — Het voorstel wordt evenwel met 19 tegen 17 stemmen *verworpen*.

De heer *van Dam van Isselt* zegt, dat men, bij de beoordeeling dezer wet, zich op een bijzonder standpunt moet plaatsen. De leden dezer Kamer moeten soms een offer van persoonlijke overtuiging brengen. Door de verwerping zal de zedelijke kracht van het ministerie worden ondermijnd. In allen geval meent hij, dat wij niet geroepen zijn om ontevredenheid en onrust bij de bevolking aan te kweeken, of het ministerie te bemoeijelijken

De heer *van Beeck Vollenhoven* kan niet toegeven, dat de leden hier hunne gevoelens zouden moeten opofferen, en de wet zelve niet beoordeelen. Hij ziet het bezwarende dezer belasting niet in, en keurt de wet af, zoowel wat het object van afschaffing, als het equivalent betreft.

De heer *van der Lek de Clercq* is niet overtuigd, dat het volk de afschaffing wil, maar al ware dit zoo, dan levert dit nog geen motief op, om zich daarnaar te regelen. Spr. ontwikkelt zijne beide punten tot bestrijding, als: 1) dat deze afschaffing niet doelmatig; en 2) dat zij niet tijdig is.

Hij vreest dat er in het vervolg nog meerdere afschaffingen zullen worden voorgedragen, terwijl het einde daarvan zijn zal, invoering van hoofdelijke omslagen en van income-taxen.

Met 27 tegen 9 stemmen wordt besloten, deze beraadslagingen heden avond te 8 uur voort te zetten.

Avondzitting van Woensdag den 11den Julij.

De heer *Lotsy* geeft de gronden op, welke hem bewegen, zijne goedkeuring aan de voordragt te verleenen. Hij acht het ongeoorloofd, meer belastingen te heffen, dan volstrekt noodig is, en vermeent, dat, in elk geval, de prijs van de levensmiddelen moet verminderen, naar mate de daarop gelegde belasting wordt opgeheven.

De heer *de Bruyn* verklaart almede zijne goedkeuring aan de wet te kunnen geven.

De heer *v. Swinderen* wijst op hetgeen zou kunnen gebeuren, indien de wet werd afgestemd, en meent, dat dan welligt het ministerie zoude kunnen aftreden; maar dat ook Z. M. de Koning tot het besluit zoude kunnen komen om de Eerste Kamer te ontbinden en een beroep te doen op de provinciale staten. Wat de afschaffing betreft, ontveinst deze spreker niet, dat hij de voorkeur zoude hebben gegeven aan de opheffing van de belasting op de brandstoffen; maar dat hij, in de gegevene omstandigheden, gelooft de voordragt te moeten goedkeuren, ten einde eene botsing tusschen de staatsligchamen te verhoeden, en daardoor welligt te weeg te brengen, dat er niets tot stand zoude komen.

De heer *d'Ablaing* bestrijdt de wet op gelijke gronden als de heer *Insinger*. Hij meent, bij deze gelegenheid te moeten verklaren, dat hij in 1853 het destijds bestaande bewind met veel genoegen heeft zien aftreden, en moet naar aanleiding eene ter sprake gebragte aanmerking, alsof de ministeriële partij haar vaandel had verloochend, doen opmerken, dat deze partij in tegendeel door hare officieren was verlaten.

Z. exc. de minister van buitenl. zaken merkt daarop aan, dat het, in het belang van het constitutionele Koningschap, en ter bevordering van eendragt in den Staat, wenschelijk is, dat er geene partijen bestaan; dat het verwijt, alsof de ministers hunne vrienden hadden verlaten, onverdiend is; — dat de ministers steeds prijs stellen op de ondersteuning dezer vrienden, maar dat zij evenmin als deze vrienden, hunne overtuiging geweld willen aandoen.

De heer *v. Dam* antwoordt daarop, dat er in een' constitutionelen Staat partijen bestaan en moeten bestaan; dat het ministerie in de andere Kamer eene partij had, die het krachtig ondersteunde, en door welke het ditmaal vinnig is bestreden; dat deze partij daardoor kan gezegd worden, haar vaandel te hebben verlaten, zonder dat hij den heer *d'Ablaing* onder de deserteurs heeft willen rangschikken.

De *minister van financiën* verdedigt daarop de voordragt op gelijke gronden als in de Tweede Kamer. — Ten aanzien van de keus der af te schaffen belasting doet z. e. opmerken, dat het Bestuur nopens de werking van de bestaande wetten schier dagelijks wordt onderrigt, en daardoor tot de overtuiging is gekomen, dat met de afschaffing van den accijns van het gemaal, en wel met de geheele afschaffing dezer belasting, het best voor de toekomst kan worden gewaakt. Volgens den minister, levert de voordragt het bewijs op, hoe ver de Regering wil gaan, terwijl, naar zijn inzien, met de onderwerpelijke afschaffing, de weg tot verdere schulddelging nog niet is afgesloten. Hij verwacht van de afschaffing niet alleen vermindering van de broodprijzen, maar ook bevordering van nijverheid, door onbelemmerden meelhandel en verbetering van het brood, ongerekend nog de opheffing van lastige formaliteiten. Ten aanzien der equivalenten beroept de minister zich op hetgeen reeds vroeger deswege is gezegd. Hij betuigt, dat ook hij, met een' der bestrijders der voordragt, vurig wenscht, dat het blijken zal, dat hij zich met dezelve in te dienen niet heeft vergist.

Men heeft alstoen ernstig aangedrongen op het sluiten der beraadslagingen. Met 22 tegen 13 stemmen is daartoe besloten.

Bij hoofdelijke omvraag over het geheel der wet, is deze met 22 tegen 15 stemmen *aangenomen*. — (*Voor:* de heeren *v. Sasse*, *v. d. Dries*, *v. Goltstein*, *de Pité*, *Regout*, *Beerenbroek*, *v. Eisinga*, *v. Rijckevorsel*, *v. Dam*, *v. Nispen*, *Cremers*, *v. Zylva*, *Lotsy*, *v. Heeckeren*, *de Bruyn*, *Sassen*, *'t Hooft*, *v. d. Oudermeulen*, *Jordens*, *Blankenheim*, *v. Swinderen* en *Philipse*.

Tegen: de heeren *de Vos*, *v. Wessem*, *v. d. Lek de Clercq*, *Insinger*, *Sichterman*, *Tonckens*, *Bosch v. Drakestein*, *Boxman*, *Paspoort*, *Borski*, *v. Rhemen*, *v. Weel*, *d'Ablaing*, *Martens* en *v. B. Vollenhoven*.)

De zitting is daarna gescheiden tot morgen.

(Zie de zitting van Donderdag in het Bijblad.)

's GRAVENHAGE, 12 Julij.

Z. exc. de heer *Lightenvelt*, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van het Nederl. hof bij dat van Frankrijk, is op zijn buitengoed, gelegen aan den Leidschen straatweg, met zijne familie uit Parijs aangekomen.

— Z. M. heeft, naar men verneemt, dr. *H. Gehle* benoemd tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, bij gelegenheid van zijne 25jarige Evangeliedienst bij de Hollandsche gemeente te Londen.

— Men schrijft uit Petersburg: Den 1sten dezer zijn prins en prinses *Frederik der Nederlanden* met prinses *Marie* in Peterhof aangekomen.

— Z. H. de Paus heeft aan mgr. *Vrancken*, bisschop van Colophon en apostolisch vicaris van Batavia, brieven van adeldom met den titel van graaf verleend, hem tevens benoemende tot huisprelaat en assisterend bisschop bij den pauselijken troon.

's HERTOGENBOSCH, 11 Julij.

In de vergadering der provinciale staten van gisteren werd, op voorstel van den voorzitter bij acclamatie aangenomen, dat aan Z. M. den Koning een adres van dankzegging zou worden aangeboden voor de door Z. M. tijdens den jongsten watersnood betoonde belangstelling in het lot der ongelukkige slagtoffers van die ramp en de door hoogstd. verleende krachtdadige hulp, zoo in het algemeen als in deze provincie in het bijzonder, en dat eene commissie zou worden benoemd, om dit adres den Koning aan te bieden. — Een dergelijk besluit is door de staten van Gelderland genomen.

ZWOLLE, 12 Julij.

Bij ministeriële beschikking van den 10den dezer is aan de Zwolsche stoomboot-maatschappij, onder zekere bepalingen, voorloopig en tot wederopzegging, vergunning verleend voor eene schroefstoombootdienst van Zwolle op Meppel en omgekeerd, langs het Zwartewater en het Meppelerdiep, tot vervoer van reizigers en goederen.

— Den 17den dezer zal de pastoor te Borne, *J. F. Warnink*, wegens overtreding van art. 9 der wet van den 10den Sept. 1853 voor de regtbank te Almelo teregt staan. Een der hoofdpunten, waarop het daarbij zal aankomen, zegt de *Twentsche C.*, zal zijn de beantwoording der vraag, wat men te verstaan hebbe door besloten plaatsen in art. 167 der grondwet en in art. 6 der boven vermelde wet van den 10den September 1853; en wel bepaaldelijk, of men, met den minister van justitie, in zijne bekende, aan de procureurs-generaal bij de provinciale geregtshoven gerigte circulaire van den 7den Junij l.l., daarvoor alleen te houden hebbe die, waarop men zich onttrekt aan het oog en den omgang van anderen, en zich alzoo voor hen, die zich niet op die plaats bevinden, volstrekt onzigtbaar stelt, dan of men daaronder ook te verstaan hebbe een kerkhof of begraafplaats, besloten door eene groene of dorre heg, en toegankelijk door eene poort, gesloten door eene deur of deuren van lat- of traliewerk.

MEPPEL, 12 Julij.

Gisteren avond omstreeks te 8 uur geraakte hier oud en jong op de been en begaf zich buiten de stad naar een daar gelegen schip met kolonisten, van de Ommerschans bestemd naar Veenhuizen, daar er onder het groot transport kolonisten een geweldige twist was ontstaan. Onze 6 politiedienaren snelden op het vernemen daarvan spoedig te hulp, doch een der kolonie-veldwachters was toen reeds geweldig mishandeld, en zoo in het aangezigt gesneden, dat alles bloed was wat men zag, terwijl men zijne sabel in de vaart had geworpen. Eenige belhamels zijn in arrest genomen, enkele echter zijn ontvlugt door in het water te springen.

GRONINGEN, 14 Julij.

Heden namiddag te 12½ uur is de aartsbisschop van Utrecht, monseigneur J. ZWIJSEN, alhier aangekomen. Z. Ed. werd opgewacht door de gezamenlijke pastoors en kapellaans en zal, naar wij vernemen, heden avond en morgen het H. Vormsel toedienen. De kerk is bij deze gelegenheid smaakvol met groen en vlaggen versierd. De aartsbisschop zal in de volgende week eenige plaatsen dezer provincie bezoeken om ook daar het H. Sacrament toe te dienen.

— In de vergadering der kiesvereeniging *Vrijheid en Orde*, op Donderdag avond l.l., werd eerst het dubbeltal en vervolgens het enkeltal kandidaten van deze vereeniging vastgesteld voor de op handen zijnde verkiezingen van leden in den gemeenteraad. Ofschoon de vergadering dit maal talrijker was, dan den vorigen keer, betreurden echter velen, dat ook bij deze vereeniging slechts een zoo klein aantal personen deel neemt aan werkzaamheden, wier doel is anderen vóór te lichten. Ongeveer het 1/40 toch der kiesgeregtigden heeft slechts tot de vaststelling der lijsten geconcurreerd, en wij meenen, dat dikwijls nog een kleiner aantal, zoo bij deze als bij andere soortgelijke vereenigingen, het voorloopige kiezerswerk verrigt. Uit den aard der zaak ware het wenschelijk, dat dit ook in onze stad anders worde; want, zoo als het thans gewoonlijk gaat, hebben de kiesvereenigingen niet het gewenschte nut en niet den noodigen zedelijken invloed, om steeds algemeene belangen boven somtijds persoonlijke te doen stellen.

— Het concert den 12den dezer alhier gegeven door het Groninger Harmonie gezelschap, beantwoordde in alle deelen aan de verwachting, die men zich er van had voorgesteld. Het was begunstigd door het schoonste weder; muzijk, illuminatie en vuurwerk waren schoon; met één woord, het geheel liet niets te wenschen over. Men hoopt dan ook dat bovengemeld gezelschap aan Groningens ingezetenen meer dergelijke concerten zal geven, tot welke de toegang voor ieder openstaat.

— L.l. Donderdag namiddag heeft de justitie zich naar *Marum* begeven, ten einde aldaar de oorzaak te onderzoeken van den dood eener den 6den dezer bevallene vrouw.

— Gisteren had te *Onderdendam* het jaarlijksche zangfeest plaats. Het dorp vertoonde een feestelijk en vrolijk aanzien door de menigte vlaggen en groen, waarmede vele gebouwen prijkten, terwijl het schoonste weder tot vreugde stemde. De tent, in vroegere jaren reeds door de zangers gebruikt, was nog doelmatiger ingerigt, terwijl eene groote, fraaije nationale vlag, door dames van Onderdendam geschonken, nu daarboven wapperde. Omstreeks vierhonderd zangers en zangeressen voerden, ondersteund door eenige muzikanten, zestien liederen uit, aan natuur, vaderland en godsdienst gewijd, en doorgaans regt goed, krachtig en zuiver. Enkele werden op verzoek van sommige hoorders herhaald. Het publiek was zeer talrijk opgekomen; er werden 475 rijtuigen geteld, terwijl velen ook met schuiten of te voet waren aangekomen. Allen schenen zeer voldaan. In de afgeperkte ruimte kon men tegen betaling tegenover de zangers plaats nemen; doch ook daarom was het een waar volksfeest, dewijl ter zijde alles open was en elk dáár alles kon zien en hooren, waarvan dan ook een zeer groot aantal hoorders gaarne gebruik maakte. In één woord, het was een waar en edel volksvermaak, 't welk èn door het genot nu aan duizenden geschonken èn door de voorbereiding welke het eischt, allerweldadigst op de beschaving des volks moet werken.

— De veldwachter der gemeente Delfzijl, D. SMIT, is tot rijks-veldwachter ter standplaats Marum benoemd. Aan den post van veldwachter te Delfzijl is een tractement verbonden van *f* 200.

— Sedert eenige dagen heerscht te *Veendam*, voornamelijk in den omtrek van het benedenverlaat, alsmede in het werkhuis, de typhus (zenuwkoortsen), en zijn aan die hevige ziekte, vooral in de laatste dagen, vele menschen gestorven;

BIJBLAD N°. 10.

KORT VERSLAG

Behoort bij de Groninger Courant van 15 Julij 1855, N°. 85.

VAN DE HANDELINGEN DER PROV. STATEN VAN GRONINGEN EN DER STATEN GENERAAL.

Provinciale Staten van Groningen.

Avondzitting van Donderdag den 12den Julij.

Aanwezig 34 leden; afwezig de heeren J. W. QUINTUS, DIEPHUIS, LAND, WICHERS, NOORDHOF, DE SITTER, WIERTSEMA, ENGELKENS, BOUMAN, HEERES en BROUWER.

Daar wegens de kortheid van tijd de gelegenheid ontbroken heeft de notulen op te maken, stelt de voorzitter voor de lezing daarvan tot eene volgende vergadering uit te stellen en wordt daartoe besloten.

Aan de orde wordt gesteld het heden morgen wegens staking der stemmen verdaagde amendement van den heer S. P. v. D. TUUK op de conclusie van het rapport betreffende de graving van het Winschoterdiep.

De heer v. ITTERSUM zegt, dat hij het voorgestelde in de vergadering van heden morgen niet bestreden had, omdat hij geloofde, dat de meerderheid begrijpen zoude het amendement niet in aanmerking te moeten nemen. Nu het echter gebleken is, dat de gevoelens hierover zeer verschillen, zoo zelfs dat zich de vergadering in twee gelijke helften verdeeld heeft, acht hij zich verpligt op dat amendement terug te komen. Daarin is de verklaring opgenomen, dat het zeker gebleken is, dat Groningen verpligt is tot de graving van het Winschoterdiep, tot Winschoterzijl. Spr. vraagt in de eerste plaats, waaruit dat gebleken is, uit wat onderzoek en waar de stukken zijn, die dat resultaat hebben opgeleverd. Die stukken zijn niet voorhanden. Een ander spreker van heden morgen heeft ook gezegd, dat het zonneklaar is, dat Groningen eigenares is van dat kanaal.

Hij betreurt het, dat Groningen geen beteren spreker dan hem heeft om haar te verdedigen tegen al die ongegronde beweringen en beschuldigingen, doch hij kan hierover niet zwijgen en wenscht nu iets meer grondigs in het midden te brengen. Het kanaal tot en door Zuidbroek is gelegd door de gemeente Groningen in eigen gekochten grond. Het is dus de eigendom van Groningen, dit is haar ook nog niet betwist. Spr. toont dit aan uit een paar raadsresolutiën van dien tijd. Het kanaal van Zuidbroek tot Winschoterzijl is het eigenlijke struikelblok, waaromtrent de voorstellers beweerd hebben, dat het een object is, tot welks onderhoud Groningen verpligt is. Spr. deelt uit een aan den raad van Groningen uitgebragt rapport nopens den oorsprong van dit diep eenige raadsresolutiën van 1627, 1632 en 1685 mede, waaruit blijkt, dat dit diep nimmer de eigendom is geweest van de stad, dat het gegraven is door de karspels van het Oldambt.

Vraagt men nu, indien de stad geene eigenares van dat kanaal is, waarom dan de stad *f* 9000 subsidie wil geven voor de instandhouding daarvan; hij antwoordt hierop met te wijzen op de bepalingen van het raadsbesluit omtrent de verleening dier som. De raad verklaart daarin onverpligt te zijn, tot de graving van het Winschoterdiep iets meer bij te dragen dan iedere andere gemeente, voor zooverre allen deelen moeten in de lasten op hen rustende voor den aanleg van in het algemeen belang door de provincie aan te leggen werken, doch dat haar belang bij de verbetering en herstelling van dat diep, zoowel met het oog op de bevordering van bloei en welvaart voor hare gemeente, als wegens den invloed dien het op het verlaat te Zuidbroek uitoefenen kan, eenige buitengewone opofferingen harerzijds wettigen.

Spr. gelooft op beteren grond dan de voorsteller van heden morgen bewezen te hebben, dat de stad geene eigenares is van het diep, maar dat zij, aangezien zij acht, dat hare gemeente groot belang heeft bij eene betere bevaarmaking van het diep, dit heeft erkend door eene subsidie van *f* 9000 te willen geven tot dat doel. Spr. betreurt het, dat het geheele uitvoerige rapport aan den raad met 67 bijlagen, waaruit hij zijne bewijzen geput heeft, niet gedrukt of bij afschrift aan de leden dezer vergadering is medegedeeld; hij houdt zich overtuigd, dat, indien de leden dezer vergadering daarvan kennis hadden kunnen nemen, het bestuur van Groningen dan anders en niet zoo onbillijk beoordeeld zou zijn geworden. Indien de conclusie van het rapport aangenomen wordt, hetgeen hij het beste acht, dan kan een afschrift van het geheele rapport medegedeeld worden en dan zal men daardoor in staat gesteld worden beter te beoordeelen, op welke gronden het bovenbedoelde raadsbesluit steunt.

Men heeft gezegd, dat Groningen *f* 9000 schenkt, om *f* 20,000 terug te ontvangen. Spr. wijst op dezelfde resolutie, waarin voorkomt, dat de stad ten gevolge van de staatkundige veranderingen alle vroegere en oude regten verloren heeft, doch belast is gebleven met menigen uit die regten voortvloeijenden, thans bezwarenden last ook in het Oldambt, en dat het wenschelijk geacht wordt, dat aan dien voor Groningen zoo drukkenden toestand een einde mogt worden gemaakt. Al die objecten, met welker onderhoud Groningen nog bezwaard is ten gevolge van hare vroegere jurisdictieregten, behooren sedert lang niet meer aan Groningen en zij trekt daarvan volstrekt geene voordeelen, en hoewel spr. geen regtsgeleerde is, zegt hem toch zijn natuurlijk verstand, dat hij die genot heeft van die objecten, daarvan ook de lasten moet dragen. — Spr. vreest, of hij wel duidelijk genoeg gesproken heeft, maar hij zoude zich verheugen, indien hij het zoo ver had kunnen brengen, dat de conclusie van het rapport werd aangenomen; hij gelooft dan door zijne woorden eene dienst gedaan te zullen hebben aan Groningen en aan deze vergadering, die, daarvan is hij overtuigd, geen onbillijk besluit zal willen nemen.

De heer S. P. v. D. TUUK antwoordt op de vraag, welke gronden voor zijn beweren zijn bij te brengen. Hij meent niet meer te behoeven te bewijzen dan dat de inkomsten door de stad worden genoten. Waarvoor zoude dit anders zijn dan voor het onderhoud van het kanaal van Zuidbroek naar Winschoterzijl. Er is geen reden voor, dat de tollen daar anders worden betaald dan voor het onderhoud van dat diep. Er bestaat z. i. geen twijfel, of het onderhoud moet ten laste van Groningen komen, omdat zij de inkomsten geniet.

Het is den heer v. ITTERSUM aangenaam den vorigen spr. inlichting te kunnen geven. Nadat het kanaal van Zuidbroek tot Winschoterzijl was gegraven, zijn er 50 jaren verloopen, waarin het in denzelfden toestand is gebleven. Het bleek toen echter, dat ten gevolge van de veranderde tijdsomstandigheden die toestand niet meer voldoende was. Ook het kanaal van Groningen tot Foxham was niet meer in voldoenden toestand. Het bestuur van Groningen heeft toen meer dan *f* 100,000 ten koste gelegd om het geheele kanaal van Groningen tot Winschoterzijl in zulk een staat te brengen als de toenmalige behoeften vereischten. Hoewel onverpligt heeft het bestuur van Groningen bewerkt, dat die verbetering tot stand kwam, maar het had geen regt de som dier kosten te dragen zonder vergoeding. Daartoe zijn onderhandelingen begonnen, waaruit het zoogenoemde contingent zijnen oorsprong ontleent, dat gesloten is met diegenen, die de aan de graving verbondene voordeelen genoten en waarbij bepaald werd, dat ½ der vrachtgelden en de tollen op de wegen door Groningen daar toen aangelegd aan Groningen zouden toekomen. Groningen heeft toen wel het kanaal doen graven, maar dat is geen bewijs, dat het dat ook altijd zal moeten onderhouden. Deshalve moet hij nogmaals opkomen tegen het amendement en in het belang der zaak zelve aandringen haar op nieuw te onderzoeken.

De heer S. P. v. D. TUUK zoude nog gaarne inlichting willen hebben, op welken grond door Groningen de verlaatsgelden te Zuidbroek voor het Winschoterdiep van daar tot Winschoterzijl worden ontvangen.

De heer H. B. ONNES wenscht in weinig woorden die reden op te geven. Toen door Groningen een kanaal gegraven was in eigen gekochten grond, is door Groningen aan het Oldambt eene dienst gedaan door te provoceren, dat het kanaal ook verderop gegraven werd; maar, indien nu te Zuidbroek geen verlaat aangelegd was, om het Oldambt te bevrijden van den onvermijdelijken last van water, dan zoude die verdere opgraving weinig vruchten voor de hoogerop gelegene landen gehad hebben en dan zoude door die verdere opgraving aan het Oldambt meer ondienst dan dienst gedaan zijn.

De heer S. P. v. D. TUUK is niet overtuigd, dat zulks het doel is geweest van het leggen van het verlaat te Zuidbroek; hij gelooft veeleer dat het gelegd is om aan de scheepvaart naar Veendam bevorderlijk te zijn, om dat vaarwater daardoor op het behoorlijk peil te kunnen houden.

De heer ONNES merkt op, dat, indien het kanaal boven Zuidbroek niet gegraven ware en het vaarwater niet verder liep dan Zuidbroek, Groningen dan niet noodig zou gehad hebben een verlaat te Zuidbroek te leggen, want men zoude dan aan deze zijde geen last gehad hebben van het water der boven gelegene landen.

Het doet den heer M. v. D. TUUK leed andermaal geroepen te zijn het woord te moeten voeren, waarvan hij gewenscht had zich te onthouden. Hij moet verklaren, dat de heeren VAN ITTERSUM en ONNES in het historische gedeelte van hun betoog dwalen; het is zeer moeijelijk te onderscheiden wat door Groningen als privaat persoon, wat door haar als souverein is verrigt. Maar het schijnt, dat zij beweert als privaat persoon gehandeld te hebben in hetgeen voordeel oplevert en en als souverein in hetgeen haar nadeel aanbrengt. Indien het waar is, dat het kanaal tot Winschoterzijl door haar aangelegd is als souverein, dan is het even waar, dat het kanaal van Martenshoek ook door haar als souverein gelegd is. Indien men de raadresolutiën naziet, dan blijkt vooral, dat het kanaal van Martenshoek tot Zuidbroek gelegd is in verpachten grond, dat Groningen die legging niet bekostigd heeft, maar dat die bekostigd is uit de bijdragen der gemeenten van het Oldambt, op dezelfde wijze als met het kanaal van Zuidbroek tot Winschoten. De stad ondervindt, dat het kanaal van Martenshoek rendeert en er is geen kwestie van of dit is privaat eigendom; het andere gedeelte rendeert niet en nu heeft zij daar als souverein gehandeld. Spr. haalt ter toelichting het voorbeeld aan van de Wedderbrug en het klooster Ter Apel, die beide door haar als souverein verkregen zijn. Wil zij nu daarom beide met de lusten en lasten overdragen aan de provincie, het is hem zeer goed.

Maar Groningen heeft nooit anders geweten of het was partikulier eigendom; hoe toch zoude Groningen anders het kanaal onderhouden hebben, hoe zoude zij handelend zorg gedragen hebben, dat het ten haren name op het kadaster werd opgeteekend en hij vraagt het, hoe Groningen de opbrengsten durft te trekken en de lasten op anderen schuiven.

Men heeft gezegd, dat het verlaat te Zuidbroek gelegd was ten behoeve van het Oldambt en de tollen ontvangen werden ter goedmaking der kosten. Spr. is door zijn onderzoek tot eene andere uitkomst gekomen. Het verlaat te Zuidbroek is gelegd, ten einde daardoor te ontgaan de kosten van verhooging der dijken; voor het kanaal tot Winschoten is dat verlaat niet noodig en nu worden daar sluisgelden geheven voor het bevaren van het kanaal tot Winschoten. — Verder licht spr. zijne meening nog nader toe en eindigt ten slotte, dat het alzoo voldoende blijkt, dat Groningen zich steeds gedragen en steeds beschouwd heeft als partikuliere eigenares van het kanaal van Zuidbroek naar Winschoterzijl.

De heer VAN ITTERSUM laat de qualificatie van den raad van Groningen voor rekening van den vorigen spr. Hij merkt op, dat het uit de discussiën duidelijk genoeg gebleken is, dat er duisterheid en onzekerheid ten dezen bestaat; hij gelooft, dat de raad op gronden van waarheid en innige overtuiging beweert te kunnen bewijzen het tegendeel van het door den heer v. D. TUUK aangevoerde. En nu vraagt hij, op welke wijze men daarop een grondig besluit zal kunnen nemen? Hij dringt daarom op de aanneming van de conclusie aan. Want noch de heer M. v. D. TUUK, noch spr. noch de raad van Groningen, wenschen iets anders dan de waarheid, allen hebben eerlijke beginselen.

De heer VAN ROIJEN wenscht noch eene dienst aan de stad te bewijzen, noch dat de conclusie worde aangenomen om het door de heeren VAN ITTERSUM en ONNES bijgebragte. Hij zoude het amendement van den heer v. D. TUUK ondersteunen, zoo hij niet in de aanneming der conclusie een middel zag om zonder proceskosten een einde aan de zaak te maken; zoo men hierin nu niet mogt slagen, dan zal hij niet de laatste zijn om zijne stem te geven, ten einde de zaak in regten te doen uitwijzen.

De heer VENEMA verklaart ook tegen het amendement te zullen stemmen, niet omdat hij overtuigd is door de gronden van de heeren ONNES en v. ITTERSUM, maar omdat hij daarin eene vertraging der zaak ziet.

Het amendement wordt hierop met 22 tegen 12 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Tigchelaar*, *Houwing*, *Aalfs*, *Tonckens*, *M. v. d. Tuuk*, *Reinders*, *Bonthuis*, *Hooites*, *R. A. Quintus*, *Veltman*, ~~*Allershoff en*~~ *S. P. v. d. Tuuk*.)

Het amendement van den heer ROEMELING, dat alsnu in behandeling komt, wordt door den voorsteller, onder toestemming der vergadering, weder ingetrokken.

De conclusie van het rapport vervolgens in stemming gebragt zijnde wordt met 24 tegen 10 stemmen aangenomen. (*Tegen:* de heeren *S. P. v. d. Tuuk*, *Tigchelaar*, *Houwing*, *Aalfs*, *v. Slooten*, *Tonckens*, *Bonthuis*, *Hooites*, *Groenman* en *Veltman*.)

Aan de orde worden gesteld de begrooting van enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven voor 1856 en het centraal verslag.

Bij hoofdstuk I der uitgaven stelt de heer M. v. D. TUUK voor art. 5 afd. II, reis- en verblijfkosten van gecommitteerden uit Ged. Staten ad *f* 200, te doen wegvallen, om dezelfde reden die hem heden morgen noopte die som te brengen op de begrooting voor zooverre het rijk betreft.

Dit amendement wordt ondersteund door den heer HOUWING, bestreden door den heer DE HAAN, die niet gelooft, dat de stelling van den voorsteller opgaat; de gelden noodig ten behoeve van het opzigt van provinciale werken, worden door de provincie betaald; dit is ook steeds geschied. — Het amendement wordt met 23 tegen 11 stemmen verworpen. (Voor: de heeren *Smid*, *C. J. Onnes*, *Roemeling*, *Brongers*, *M. v. d. Tuuk*, *Groenman*, *Dijkhuis*, *H. B. Onnes*, *S. P. van der Tuuk*, *de Haan* en *Houwing*.)

Op hoofdst. II afd. II, art. 6, voor het herleggen van verzakte steenglooijingen ter wederzijden van Delfzijl, stelt de heer ROEMELING voor de daar uitgetrokken som met *f* 7600 te verminderen en op *f* 5000 te brengen. Die verlegging dient z. i. wel tot verfraaijing, maar niet tot verbetering, en op eene hooge begrooting als deze is men verpligt, de niet noodzakelijke uitgaven te verminderen.

Dit amendement wordt bestreden door de heeren BORST, VENEMA, SCHILTHUIS, HOMAN, BRONGERS, DIJKHUIS en den Voorzitter, die bij deze gelegenheid om het gewigt der zaak meent te moeten afwijken van zijne gewoonte om zich niet in de discussiën te mengen. Hij zoude zich niet verantwoord rekenen, zoo hij door het terughouden van zijne stem bijgedragen had tot iets wat gevaarlijk is voor de provincie. Het is bekend, de veiligheid van het gewest ligt achter de dijken, en deze kunnen niet in stand gehouden worden dan met geld. Indien het niet noodig is, dan zal van de toegestane sommen geen gebruik gemaakt worden; maar het is voorzeker zeer onvoorzigtig, indien men niet zorgt, dat er steeds een goede kas is. Het is goed, dat men volstrekt niet uitgeeft waar het niet noodig is, maar ook, dat men het niet nalaat waar zulks moet en om daaraan te kunnen blijven voldoen is het noodig, dat de post geheel op de begrooting blijft. De ondervinding heeft dezen winter doen zien, in welke gevaren men kan geraken.

Het amendement wordt met 31 tegen 3 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Piccardt*, *Aalfs* en *Roemeling*.)

De heer v. ROIJEN wijst op het genomen besluit omtrent de graving van het Winschoterdiep; hoe het daaromtrent te nemen besluit ook moge uitvallen, er zal altijd geld voor benoodigd zijn. Nu is daarvoor op deze begrooting niets uitgetrokken. Indien echter de zaak in November eens zoo verre gevorderd mogt zijn, dat men tot het resultaat kwam om Winschoten te helpen, dan zal het moeijelijk zijn het daarvoor noodige geld te vinden. Tegen eene suppletoire begrooting bestaan onderscheidene bezwaren. Hij heeft daarom naar een middel gezocht om daarin te voorzien en gelooft dit gevonden te hebben in art. 7 afd. V van dit hoofdstuk, voor het verdiepen van het kanaal van het Aduarderdiep naar Oldehove. Hij wil geheel in het midden laten, of die post noodig is of niet, maar acht het voorzigtig ter bereiking van het voorgestelde doel, met het oog op het besluit dat in de vergadering van November vallen kan, daaraan toe te voegen: „of voor de verbetering van het Winschoterdiep".

De heer v. SWINDEREN ontwikkelt zeer uitvoerig eene bestrijding der bedenkingen, die tegen dezen post der begrooting in de afdeelingen door eenige leden gemaakt zijn en wel over den geopperden twijfel aan de noodzakelijkheid der graving, de bewering, dat eerst de scheepvaartkanalen moeten voorzien zijn, voordat men met de mindere begint, en of niet de belanghebbende gemeenten tot de graving verpligt zijn.

De heer VOS ondersteunt het voorgestelde amendement, omdat het noodzakelijk is, dat, zoo besloten wordt tot de graving van het Winschoterdiep, daaraan zoo spoedig mogelijk gevolg gegeven worde en dit niet zal kunnen geschieden dan op deze wijze, of door eene suppletoire begrooting, waartegen zwarigheden bestaan.

De heer R. A. QUINTUS verklaart zich tegen het amendement, daar hij overtuigd is, dat het diep van Oldehove behoefte heeft aan opschooning en graving. De bezwaren tegen eene suppletoire begrooting bestaan niet, daar er tijd genoeg is eene voordragt te doen vóór het opmaken der kohieren.

De heer VAN SLOOTEN is tegen het amendement, omdat hij vertrouwt, dat de uitgetrokkene som noodig zal zijn. Indien men die nu vermindert voor de graving van het Winschoterdiep, dan kan men het diep van Oldehove niet verdiepen.

De heer BRONGERS vindt het treurig, dat het Westerkwartier steeds de zondenbok moet zijn. Heden morgen nog maakte men zwarigheid eene som uit te trekken voor den aanleg van een weg in het Westerkwartier, omdat men geene zekerheid had, dat daarvan iets zoude komen en nu wil men geld bestemmen voor eene zaak, waarvoor niet meer zekerheid bestaat. Hij is overtuigd, dat de provincie verpligt is het diep van Oldehove te onderhouden en dat de daarvoor uitgetrokkene som noodig is.

De heer DIJKHUIS bestrijdt het amendement, op grond dat het voor Ged. Staten zeer moeijelijk zal worden die som te verdeelen, wanneer tot de graving van het Winschoterdiep besloten wordt. Hij gelooft, dat indien men in November in de uiterst aangename positie zal zijn, eene beslissing te hebben, dat het Winschoterdiep gegraven zal worden, men dan ook wel een beter middel zal vinden om daaraan uitvoering te geven dan deze post te verdeelen en zoo de krachten te versnipperen.

De heer DE HAAN betuigt, dat niemand meer van de noodzakelijkheid der graving van het kanaal van Oldehove overtuigd kan zijn dan hij; maar hij ziet er geen bezwaar in deze post te bestemmen, zooals door den heer v. ROIJEN is voorgesteld.

De heer v. ROIJEN beantwoordt nog kort de bijgebragte bezwaren tegen zijn amendement, dat daarop in stemming gebragt met 22 tegen 12 stemmen verworpen wordt. (*Tegen:* de heeren *Brongers*, *M. v. d. Tuuk*, *Mesdag*, *Bonthuis*, *Hooites*, *R. A. Quintus*, *Groenman*, *v. Ittersum*, *Dijkhuis*, *Allershof*, *H. B. Onnes*, *Lohman*, *S. P. v. d. Tuuk*, *Tigchelaar*, *Houwing*, *Aalfs*, *v. Swinderen*, *Borst*, *v. Slooten*, en *Tonckens*.)

Bij hoofdst. II, afd. I, art 15 stelt de heer BONTHUIS voor de daar uitgetrokkene som van *f* 37,600, voor levering van materialen voor provinciale wegen, te verminderen met *f* 500, opgegeven voor de materialen ten behoeve van den weg van Onderdendam naar Warffum. De heer DE HAAN bestrijdt het amendement. — Bij stemming staken de stemmen en wordt de beslissing verdaagd.

De heer MESDAG stelt voor, art. 4 van hoofdst. II, afd. V voor het onderhouden van het kanaal naar Oldehove en den weg langs hetzelve, alsmede die naar de Aduarderzijl te verminderen met *f* 300; doch trekt het weder in, nadat de heeren DE HAAN en HOMAN hem ingelicht hadden, dat de som van *f* 500 hierop uitgetrokken is, blijkens de memorie van toelichting, ter voldoening aan een aangegaan contract.

Bij hoofdst. VIII, afd. V, art. 3 stelt de heer ROEMELING voor, de som van *f* 725 voor gratificatiën aan voormalige provinciale ambtenaren met *f* 625 te verminderen, met het doel om het beginsel van pensionering tegen te gaan.

De heer v. ITTERSUM heeft een amendement op hetzelfde artikel; hij stelt voor, dat de gratificatiën aan voormalige provinciale ambtenaren zullen worden verleend tot wederopzeggens toe.

Het amendement van den heer ROEMELING wordt door den heer VAN ITTERSUM bestreden en met 29 tegen 4 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Piccardt*, *Aalfs*, *Tonckens* en *Roemeling*.)

De heer DE HAAN bestrijdt het amendement van den heer VAN ITTERSUM, dat met 30 tegen 4 stemmen wordt verworpen. (*Voor:* de heeren *Schilthuis*, *van Ittersum*, *Venema* en *R. A. Quintus*.)

De heer TIGCHELAAR stelt een amendement voor op het nieuwe artikel bij deze afdeeling, waarbij wordt voorgesteld eene subsidie voor de normaalschool der gymnastie *f* 900, in drie jaren, telken jare *f* 300. Hij stelt voor dit te veranderen in eene subsidie voor ééns van *f* 300. Tegen dit amendement wordt het woord gevoerd door de heeren VOS, V. ITTERSUM, MESDAG, SCHILTHUIS, HOMAN, DIJKHUIS en DE HAAN.

In stemming gebragt zijnde staken de stemmen, ten gevolge waarvan de beslissing hierover wordt verdaagd.

De heer v. ROIJEN vat de zaak op van de aangevraagde subsidie van *f* 500 à *f* 600 voor de herstelling van het lokaal voor het kantongeregt te Onderdendam, waaraan door de centrale commissie geen gevolg is gegeven; hij maakt de vergadering bekend met den toestand dezer zaak, ten einde haar eene betere ontvangst te bereiden en stelt voor daarvoor *f* 500 op de begrooting te brengen.

De heeren DIJKHUIS, M. v. D. TUUK, TONCKENS verklaren hunne stem daaraan niet te zullen geven, terwijl de heeren VOS en BRONGERS verklaren, door de inzage der stukken van hun gevoelen terug gekomen te zijn en het voorstel nu te ondersteunen.

Het amendement wordt met 22 tegen 11 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *v. Slooten*, *Venema*, *Brongers*, *van Ittersum*, *Allershoff*, *Vos*, *S. P. van der Tuuk*, *de Haan*, *van Roijen*, *Welt* en *Smid*.)

Op afd. III, art. 6 van dit hoofdstuk, subsidie aan de commissie over de kweekschool voor onderwijzers te Groningen ad *f* 300, stelt de heer v. ROIJEN voor de som te verhoogen tot *f* 600. Hij doet dit, omdat hij de som niet hoog genoeg acht om de jongelieden bij de grootere behoeften en de veranderde tijdsomstandigheden genoegzaam te ondersteunen. Omtrent dit amendement wordt het woord gevoerd door de heeren DE HAAN, SCHILTHUIS, v. ITTERSUM, TIGCHELAAR, MESDAG en den voorsteller. De stemming wijst uit, dat de vergadering zich met 22 tegen 11 stemmen tegen het amendement verklaart.

(*Voor:* de heeren *Vos*, *Tigchelaar*, *Homan*, *Kuper*, *Aalfs*, *Borst*, *van Slooten*, *C. J. Onnes*, *Tonckens*, *Hooites* en *Groenman*.)

Nadat men aan het einde der uitgaven gekomen is, stelt de voorzitter voor, de vergadering te verdagen tot morgen te 10 uur, indien het niet blijken mogt, dat er geen leden te weinig overgebleven zijn om vergadering te kunnen houden.

De heer v. ROIJEN stelt voor te 9 uur te vergaderen, waarmede de voorzitter instemt. De heeren TIGCHELAAR en WELT verklaren morgen niet in de vergadering aanwezig te zullen zijn.

De heer BORST vreest, dat er geen leden genoeg zullen zijn en zegt daarom ook te zullen vertrekken, waarop de voorzitter antwoordt, dat, indien hij zulks vreest, hij dan juist moet blijven.

De volgende vergadering wordt nu bepaald op morgen vroeg te 9 uur.

Zitting van Vrijdag den 13den Julij.

Afwezig: de heeren J. W. QUINTUS, DIEPHUIS, LAND, WICHERS, NOORDHOF, WELT, WIERTSEMA, VAN SLOOTEN, REINDERS, ENGELKENS, TIGCHELAAR, BOUMAN, BROUWER, HOUWING en ROEMELING.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd. Hierop worden aan de orde gesteld de beide amendementen op de begrooting, waaromtrent in de zitting van gisteren avond de stemmen staakten. Dat van den heer BONTHUIS, om de uitgetrokkene som voor materialen wegens onderhoud van den weg van Onderdendam naar Warffum met *f* 500 te verminderen, werd, nadat daarover nog door den voorsteller en de heeren DE HAAN en SCHILTHUIS het woord was gevoerd, met 19 tegen 11 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *H. B. Onnes*, *Piccardt*, *Bonthuis*, *Hooites*, *R. A. Quintus*, *Lohman*, *v. Swinderen*, *Groenman*, *Aalfs*, *Tonckens* en *Borst*.) Het amendement van den heer TIGCHELAAR om aan de gymnastieschool slechts *f* 300 subsidie in eens te verleenen werd

thans mede verworpen met 20 tegen 9 stemmen. (*Voor:* de heeren *Borst*, *C. J. Onnes*, *Veltman*, *Venema*, *Piccardt*, *M. v. d. Tuuk*, *Bonthuis*, *Aalfs* en *Tonckens.*)

De voorzitter geeft in overweging de begrooting na eene te houden pauze in haar geheel in omvraag te brengen, ten einde vooraf de posten van ontvang en uitgaaf, ten gevolge van de wijzigingen, met elkander in overeenstemming te kunnen brengen. — Hiertoe wordt besloten.

Alsnu komt in beraadslaging de conclusie omtrent de verdieping en afsluiting van het Reitdiep, waarbij was voorgesteld de benoeming van eene commissie van 5 leden, aan welke alle in behandeling zijnde of in onderzoek gestelde plannen ter verbetering der scheepvaartkanalen, tot verdieping en afsluiting of tot digting van het Reitdiep, tot indeeling der waterschappen, enz. worden verzonden.

De heer v. ROIJEN stelt eene geringe wijziging op de conclusie voor, die wordt aangenomen.

De heer SCHILTHUIS mag niet met stilzwijgen voorbijgaan eene uitdrukking in het rapport, waar gesproken wordt van den doolhof van alle groote plannen, waaruit de vergadering niet langs den tot nu toe gevolgden weg zal kunnen geraken. Spr. protesteert hiertegen en wijst op de groote uitkomsten, die reeds zijn verkregen.

De heer v. ROIJEN merkt op, dat het aangevoerde van vorigen spr. bewijst, voor welke verschillende beschouwingen het tot nu toe verrigte vatbaar is; hij dankt hem voor de gelegenheid die hij gegeven heeft dit weder op te merken; overigens is het de bedoeling der commissie niet geweest met die woorden eene berisping uit te spreken.

Alsnu wordt overeenkomstig de conclusie van het rapport besloten.

De vergadering wordt hierop voor een kwartier uur geschorst.

Nadat de deuren heropend zijn, gaat de vergadering over tot de benoeming van de bovenbedoelde commissie.

Bij de benoeming van het eerste lid worden uitgebragt: op de heeren SCHILTHUIS 10, J. W. QUINTUS 10, v. ITTERSUM 4, DE SITTER 2, LOHMAN en HOMAN ieder 1 stem. — Geene volstrekte meerderheid zijnde verkregen, erlangt bij de tweede stemming de heer J. W. QUINTUS 14, SCHILTHUIS 11 en v. ITTERSUM 3 stemmen. — Bij de overstemming bekomt de heer SCHILTHUIS 14 en QUINTUS 13 stemmen, terwijl 1 blanco briefje in de bus is gevonden. — Daar volgens art. 80 van de prov. wet niet ingevulde stembriefjes worden afgetrokken van het getal stemmende leden, dit dus 27 wordt en alzoo 14 de volstrekte meerderheid uitmaakt, is de heer SCHILTHUIS als lid der commissie verkozen.

Tot tweede lid van de commissie wordt benoemd de heer R. A. QUINTUS met 15 stemmen. Bij deze stemming verkregen nog de heeren GROENMAN 5, v. SWINDEREN en WICHERS 3 en M. v. D. TUUK 2 stemmen.

Voordat tot de benoeming van een derde lid werd overgegaan, verzocht de heer v. ROIJEN niet in aanmerking te mogen komen. Desniettemin verkreeg deze 15 stemmen, terwijl bovendien de heeren DIJKHUIS 5, M. v. D. TUUK, VENEMA en WELT 2, VELTMAN en NOORDHOF ieder 1 stem bekwamen. — De heer v. ROIJEN zegt er gevoelig voor te zijn, dat de leden, in weerwil van zijn verzoek de stemmen op hem hebben uitgebragt, maar om grondige redenen die benoeming niet te kunnen aannemen. — Op nieuw tot stemming overgegaan zijnde, bekomt de heer DIJKHUIS 12 en bij eene tweede stemming 15 stemmen, zoodat deze is benoemd.

Bij de benoeming van het vierde lid worden uitgebragt op de heeren BORST 11, VOS 8, DE HAAN 3, VENEMA 2, M. v. D. TUUK en BONTHUIS ieder 1 stem. — De eerstgenoemde wordt bij de tweede stemming met 16 en alzoo met volstrekte meerderheid tot lid der commissie benoemd.

Eindelijk wordt tot vijfde lid verkozen de heer VENEMA met 11 stemmen. De heer M. v. D. TUUK verkreeg 11 stemmen de heeren HOMAN en HOOITES ieder 1.

De commissie zal dus bestaan uit de heeren SCHILTHUIS, R. A. QUINTUS, DIJKHUIS, BORST en VENEMA.

Verder komt in beraadslaging het rapport over de algemeene verbetering der scheepvaartkanalen in deze provincie.

De heer SCHILTHUIS stelt namens de commissie eene wijziging op de conclusie voor, strekkende om daarin te doen vervallen alles wat betrekking heeft op de benoeming van de zoo even benoemde commissie.

De heer DE HAAN meent tegenstrijdigheid te zien tusschen de conclusie en het rapport. — Nadat hierover van weerszijden is gesproken komt de heer DE HAAN tegen de conclusie zelve op. Door de vergadering is besloten, dat alle stukken bij de vergadering aanhangig of nog in te komen omtrent de verbetering van kanalen enz. aan eene commissie zullen worden verzonden. Hier wordt voorgesteld ze gedeeltelijk te verzenden naar Ged. Staten. Men zou hier dus op het vroegere besluit terug komen en de eenheid verbreken.

De heer PICCARDT stelt daarom als amendement voor ook deze stukken te renvoijeren naar de zoo even genoemde commissie.

Ook dit amendement vindt nog geen bijval; de heer SCHILTHUIS wil de opruiming van de Marwixpijp daarvan hebben uitgesloten, als staande deze in verband met de vereeniging van het Hoen- en Horenschediep, waartoe reeds besloten is. Dit leidt hem eindelijk tot een nieuw amendement om te besluiten, dit rapport met daarbij behoorende stukken te verzenden naar de commissie straks benoemd en onder wijziging van het genomen besluit de stukken betreffende de opruiming van de Marwixpijp te verzenden aan Ged. Staten.

Dit amendement wordt aangenomen met 23 tegen 2 stemmen. (*Tegen:* de heeren *Heeres* en *Piccardt.*)

De heer PICCARDT trekt zijn amendement in, waarmede deze zaak is afgeloopen.

Hierop wordt zonder beraadslaging aangenomen de conclusie van het rapport nopens de verbetering der middelen van gemeenschap in onderscheidene deelen dezer provincie.

Als laatste der werkzaamheden in deze vergadering is nog overgebleven de vaststelling van de begrooting der prov. en huish. inkomsten en uitgaven over 1856. Deze wordt in haar geheel aangenomen, nadat alvorens de ontstane veranderingen in de cijfers waren goedgekeurd.

De werkzaamheden zijn hiermede afgeloopen. Aangezien evenwel de vergadering geene 14 dagen heeft geduurd moest overeenkomstig art. 65 nog eerst een besluit der vergadering volgen, dat de vergadering zoude eindigen. — Dit werd genomen en alsnu sloot de Commissaris des Konings dezes gewone zomervergadering in naam des Konings.

Eerste Kamer der Staten Generaal.

Zitting van Donderdag den 12den Julij.

Aan de orde van den dag zijn de beraadslagingen over het ontwerp van wet tot verhooging van de opbrengst van den accijns op de suiker.

De heer *Borski* zegt, dat hem de zaak nog niet tot voldoende klaarheid is gekomen. Het had beter geweest, als de minister gedaan had, wat zijn voorganger deed; dan zou de 5 ton in overleg met de raffinadeurs wel hebben kunnen worden gevonden zonder het gevaar, uit deze wet voortvloeijende. Onder deze omstandigheden, en nu er geen uitstel der beraadslagingen is aangenomen, is hij tegen de wet, in de vooronderstelling dat het in de volgende zitting met meer kennis van zaken kan behandeld worden. Het tonnegeld zal toch eerst met den 1sten Januarij afgeschaft en er kan dus niets geprejudicieerd worden.

De heer *van der Oudermeulen* wijst op den grooten omvang van dezen tak van industrie. De vraag is belangrijk, of het verlies van 11 millioen, door die 5 ton kan belemmerd worden; en bij hem bestaat de vrees, dat dit werkelijk het geval zal kunnen zijn.

De heer *Insinger* is tegen het ontwerp, niet om af te stemmen wat de Regering voordraagt, maar om het gewigt der zaak. Hij vreest dat, als de belasting op deze industrie zal gaan drukken, de handel in het algemeen daardoor groot nadeel zal lijden en dan zal de afschaffing van het tonnegeld niet baten.

De heer *van Dam van Isselt* houdt de opgaven van de heeren *Wijthoff* en zoon voor waar, en merkt daarbij op, dat de adressanten zeggen, dat het niet onmogelijk is dat er 5 ton meer voor de schatkist kon worden opgebragt, maar, dat alleen de wijze, waarop de Regering die meerdere opbrengst tracht te verkrijgen, gevaarlijk is.

De heer *Rijckevorsel* verschilt in gevoelen met vorige sprekers. Hij betreurt het, dat dit ontwerp gekoppeld is aan de afschaffing van het tonnegeld, omdat beide ontwerpen hoogst waardig zijn, op zich zelf te worden behandeld. Ze moeten ook niet tegenover, maar naast elkander geplaatst worden. Ze zijn als 't ware de voortzetting van het beginsel in de laatste jaren aangenomen, en waarop nog gisteren avend een nieuwe stap is gedaan, namelijk vrijmaking van den arbeid, en bevordering der gemeenschap met andere volken, doch niet door kunstmiddelen. Dat stelsel is hij van ganscher harte toegedaan, als bevorderende het algemeen welzijn. Spreker besluit met de opmerking dat ook dan, als de geheele 5 ton door de raffinadeurs moet worden voldaan en daarmede dus de premie verminderd zal worden hij dan toch deze wet in het mercantiëel stelsel van Nederland aannemelijk acht.

De heer *van Beeck Vollenhoven* zegt, dat hij, niettegenstaande al het aangevoerde, nog niet tot eene bepaalde zekerheid is gekomen.

De heer *Sassen* zou ook, even als de heer *van Dam van Isselt*, zeggen: „bij twijfel onthoudt u;" maar wanneer? Als de raffinadeurs onderling verschilden, maar niet als er verschil bestaat tusschen de raffinadeurs en Regering die deskundig is, en geheel op de hoogte der zaak en geroepen is, om over het algemeen te waken, dan zegt hij, *in dubio pro reo.*

De heer *Lotsy* is voor het ontwerp. Hij heeft, als niet deskundige, mannen geraadpleegd waarin hij het meeste vertrouwen heeft, en deze hebben hem gezegd, dat hij de wet gerust kan aannemen.

De heer *Regout* beschouwt deze wet buiten verband met het tonnegeld, het zijn twee van elkander afgescheiden zaken. Door zijne stem aan het eene te geven, wil hij zich niet gebonden achten in zijne stem over het andere ontwerp.

De *minister van financiën* is ten volle doordrongen van het gewigt der zaak, en alles brengt mede, om ten aanzien van dezen tak van nijverheid niet ligtvaardig te werk te gaan. Het groote punt is, of de meerdere opbrengst die verlangd wordt, die nadeelige gevolgen zal hebben, die de belanghebbenden en de bestrijders er van vreezen. Z. exc. treedt in een ontkennend betoog daarvan.

De minister besluit zijne rede met te vertrouwen, dat deze wet niet ligtvaardig is aangeboden, dat onze fabrijken de concurrentie met het buitenland zullen kunnen volhouden, en dat, mogt dit niet kunnen plaats hebben, dat dan de verhooging der consumtie-prijzen haar eene vergoeding zal geven. Z. exc. geeft echter deze verzekering, dat, als het bij de werking der wet mogt blijken, dat de Regering zich vergist heeft, en dat de bezwaren der belanghebbenden niet overdreven zijn, dan zal hij de dwaling erkennen en niet aarzelen om aan den Koning voor te dragen de wet te veranderen.

Bij stemming wordt het ontwerp aangenomen met 25 tegen 6 stemmen. (*Tegen:* de heeren *Borski*, *van der Oudermeulen*, *van Wessem*, *Bosch van Drakestein*, *van Dam van Isselt* en *Insinger.*)

Alsnu komt in beraadslaging het ontwerp van wet tot afschaffing van het tonnegeld.

Niemand vraagt daarover het woord.

Bij stemming wordt het ontwerp met algemeene stemmen *aangenomen.*

De Vergadering is daarna, tot nadere bijeenroeping, uiteengegaan.

Bij de beraadslaging over het wetsontwerp houdende voorloopige voorziening in sommige waterstaatsbelangen heeft de heer *Cremers* de volgende rede uitgesproken:

Mijne Heeren, de wets-ontwerpen, die in deze Kamer komen, zijn dikwijls reeds zoo uitvoerig en meestal zoo grondig behandeld, dat ik, veroorlooft mij deze bekentenis, mij dikwijls heb afgevraagd: of het niet mogelijk zou zijn onze beraadslagingen bijna af te snijden en onmiddellijk tot de stemming over te gaan. Ik ben echter nimmer zoo overtuigd geweest van eene dwaling in mijne opvatting als bij de behandeling van dit wetsontwerp. Ik vraag verschooning voor den twijfel, die in dit opzigt somtijds bij mij heeft bestaan.

Van den aanvang af dat een dergelijk ontwerp, eerst, zoo als de spreker uit Dordrecht gezegd heeft, in kleinen omvang, later iets meer uitgebreid aan de wetgevende vergadering is aangeboden, heb ik de vaststelling wenschelijk geacht, hoofdzakelijk om deze twee redenen: vooreerst omdat de vaststelling van de wet, bedoeld bij art. 191, mijns inziens zoo vele bezwaren in zich had, dat zij zich nog lang zou laten wachten, en in de tweede plaats, omdat er punten werden geregeld, die eene voorziening wel vereischen. Er bleven bezwaren bij mij over. Maar wil eene zaak tot stand komen, dan moet ieder iets van zijne bezwaren opofferen. Ik zou dit dan ook hebben gedaan. Ik zou nog te eerder mijne bezwaren hebben opgeofferd, nu dit wetsontwerp door eene nieuwe verandering in mijn oog eene groote verbetering heeft gekregen, nu de vraag: of de waterschappen verpligt moeten worden geacht tot de uitvoering van die werken, wier uitvoering door Gedep. Staten noodig is verklaard, nu die vraag, zeg ik, aan de beslissing der regterlijke magt is onderworpen. Dit houd ik voor eene verbetering, die mij eenige dagen geleden nog te eerder zou hebben bewogen om dit wetsontwerp, voor zooveel mij betreft, aan te nemen. Maar in de bijeenkomst die wij gehad hebben, is voor mij een nieuw licht opgegaan, een licht, dat mij het terrein beter heeft doen overzien en mij er zwarigheden in heeft doen vinden, die mij ten volle zullen beletten, althans zoo als mijne overtuiging op dit oogenblik is, om voor dit wetsontwerp te stemmen.

In de eerste plaats noopt mij daartoe deze reden: toen het eerste ontwerp aan de wetgevende vergadering werd aangeboden, was het korten tijd geleden sedert de invoering der Grondwet. Het mogt toen moeijelijk, ja bijna onmogelijk worden geacht om eene algemeene wet, voldoende aan art. 191 der Grondwet, zoo te ontwerpen, dat ze met vrucht aan de beraadslagingen kon worden onderworpen, maar sedert dien tijd zijn verscheidene jaren verloopen. Wij mogen allen onderstellen dat het tijdstip naderbij is, waarop wij zoodanig meer algemeen ontwerp zullen kunnen ontvangen. Moeijelijkheden zullen er nog zijn, ja, maar ik stel mij toch voor dat eene moedige wet de bezwaren zal kunnen overwinnen, en houd mij overtuigd, dat, hoe langer die wet wordt verschoven, de bezwaren zullen vermeerderen en diezelfde mate van moed niet meer voldoende zal zijn om ons dáár te brengen, waar wij toch eenmaal zullen behooren aan te komen.

Ik voor mij meen te mogen vertrouwen, dat wij inmiddels reeds merkelijk nader zijn gekomen tot de algemeene wet; met dit vertrouwen hernemen al de bezwaren hunne kracht, die ik anders gereed was misschien te schielijk op te offeren.

Een eerste bezwaar is gelegen in de eerste afdeeling. Het is ook reeds door anderen opgemerkt: de magt om straf te bedreigen wordt bij deze wet aan sommige waterschapsbesturen toegekend en aan andere niet. Hier is dus eene ongelijkheid: eene ongelijkheid, die den spreker uit Noordholland niet zal beletten voor de wet te stemmen, eene ongelijkheid, die, wanneer ik de stukken der Regering in zie, eenigzins in strijd is met het beginsel, waarop de Regering zelve het wets-ontwerp vestigt. Ik lees toch op pag. 4 der memorie van toelichting: „Zoo er vroeger nog twijfel over kon bestaan, schijnt het pleit nu door art. 153 der provinciale wet beslecht.

„Dit voorschrift rust op het stelsel dat waterschapsbesturen publieke ligchamen zijn, wier politieverordeningen gelijke verbindende kracht hebben als elke andere publieke verordening binnen haren kring." — Dit is de praemisse van het stelsel, en op dezelfde bladzijde dier memorie vind ik de toepassing: „De wet wil slechts aan die, welke het regt bezitten, de magt geven om straf te bedreigen." Eene eerste vraag is: wie hebben dat regt? Waaruit zal dit worden opgemaakt? Men komt hierdoor van de eene onzekerheid in de andere. Ik heb ergens in de gewisselde stukken gezien, dat hier een stellige grond voor den regter wordt aangegeven, een grond die berust op gebruik en op wettelijke voorschriften. Die grond moge *stellig* worden genoemd; zal hij in den regel zigtbaar zijn voor den regter? Maar dan vraag ik bovendien: waartoe zulk een verschil tusschen praemisse en toepassing? Hoe laat het zich verdedigen dat men in het algemeen aan alle waterschapsbesturen uit den aard van hunne publiek-regterlijke inrigting toekent de bevoegdheid om hunne politie-verordeningen te maken, en na dit beginsel te hebben vooropgesteld, in de toepassing daarvoor terugdeinst en diezelfde magt slechts aan hen wil gelaten hebben, die ze te regt of ten onregte reeds vroeger hebben uitgeoefend.

Het verschil dus tusschen de praemissen en de toepassing is niet opgehelderd. Ik weet niet of er in de provincie, waar ik woonachtig ben, wel een enkel waterschapsbestuur zal zijn, hetwelk op grond van deze wet die publiek-regterlijke magt zal kunnen uitoefenen, die ik in de memorie van toelichting gelezen heb dat aan den aard van een waterschapsbestuur inhaereert. De wet geeft niet hetgeen de Regering zelve, tot hare verdediging, zegt, dat elk waterschapsbestuur moet hebben. Dit is mijns inziens een zeer groot bezwaar.

In de tweede afdeeling heb ik het eene verbetering genoemd, dat de burgerlijke regter over de bestaande verpligtingen van de waterschapsbesturen vonnis zal uitspreken. Die regter zal waarschijnlijk vonnissen tusschen een commissaris des Konings en een waterschapsbestuur; maar het geding zal in allen gevalle toch berusten op een bevel, uitgevaardigd door de provinciale magt, door de gedeputeerde staten. Dit is zeer juist; maar daardoor springt, mijns inziens, zooveel te meer in het oog, dat het provinciaal bestuur diezelfde verpligting, het onderwerp van het te vreezen of aanhangig geding, op het waterschap zal kunnen leggen. Ik weet wel, het is niet geheel hetzelfde ligchaam; de staten leggen de verpligting op en de gedeputeerden geven het bevel van uitvoering. Ik vraag evenwel: is dit stelsel goed? In geene provincie zullen de staten waarschijnlijk hunnen gedeputeerden, als zij eenmaal zoover zijn gegaan, hulp ontzeggen.

Het is ook nog waar, dat de provinciale verordeningen niet zullen kunnen werken dan onder 's Konings goedkeuring. Maar ook dan zullen wij naast de staten hebben den minister van binnenlandsche zaken; aan dezen zullen de verpligtingen der waterschappen geheel en al worden overgegeven.

Wat betreft de derde afdeeling, de paragraaf betreffende de waterstaatsbelangen, twee of meer provinciën rakende, — hetgeen hierin voorkomt wordt vooral verdedigd door eene verwijzing naar art. 97 der provinciale wet. Men zegt, ook daar is aan den Koning gezag toegekend. Ik wil het gezag des Konings niet verminderen, maar ik doe opmerken, dat volgens art. 97 der provinciale wet, de staten regelen onder goedkeuring des Konings, en dat *hier* de Koning regelt. Het moge waar zijn, dat aan den Koning die magt dient te worden gegeven, doch dan kan die magt niet worden verdedigd door het voorbeeld van art. 97 der provinciale wet. Waar de Staten volgens de provinciale wet hunne belangen regelen, kan de Koning zijne goedkeuring onthouden of geven. Hier is het iets anders. Als de staten het onderling eens zijn, dan zal niet de Koning zijne goedkeuring kunnen onthouden; maar als de minister van binnenlandsche zaken meent, dat de regeling der provinciale staten niet goed is — het is ook bij de discussie in de Tweede Kamer uitgemaakt — dan zal zulk eene regeling als geene regeling worden beschouwd en de beslissing alleen aan den Koning verblijven.

Men zegt verder: ja, maar als er verschil bestaat, moet er toch eene beslissing zijn. Ik geloof, het is slechts de vraag, of men langs dezen weg zekerheid zal bekomen voor eene goede beslissing, of het zelfs somtijds niet beter kan zijn iets ongeregeld te laten, de vrees te behouden, dat niet alles naar behooren zal kunnen worden beslist, dan ééne magt te hebben die alles kan regelen en ook in verkeerden zin kan regelen.

Er is bij deze gelegenheid gezegd: maar de Koning zal steeds een wijs besluit nemen. Mijne Heeren, wie zou zoo iets tegenspreken? Het mag echter de vraag zijn, of 's Konings naam dient te worden genoemd, of het niet waarheid is, dat de minister van binnenlandsche zaken de voordragten zal doen, dat hij die voordragten zal doen op grond van medegedeelde adviezen uit de gewesten; en zouden nu die adviezen uit de gewesten wel altijd den naam van wijs en regtvaardig kunnen verdienen? Hiermede vervalt dit argument.

In de derde plaats heeft men voorbeelden aangehaald. Vooreerst het bekende, sedert lang bestaande verschil omtrent Steenenhoek. Dit voorbeeld heeft op mij dien indruk gemaakt, dat de Hooge Regering in der tijd door een besluit verwarring heeft veroorzaakt en dat men op die verwarring grondt de aanspraak der Regering om ten allen tijde wettig verwarring te stichten. Anderen zullen met meer plaatselijke kennis deze zaak kunnen behandelen. Ik geef slechts de slotsom van mijn onderzoek, en kan dit te vrijer doen, omdat de tegenwoordige minister van binnenlandsche zaken geene schuld heeft aan den oorsprong. Dit argument dan leidt tot niets anders dan daartoe dat ééne verwarring het regt moet geven om hoe langer hoe meer verwarring te stichten.

Deze bezwaren liggen, naar ik meen, aan de goedkeuring van dit ontwerp van wet in den weg. De oorzaak dier bezwaren ligt in het gemis der wet, bij art 191 der grondwet bedoeld. Het IXde hoofdstuk der grondwet heeft het oppertoezigt over den waterstaat opgedragen aan den Koning, het toezigt aan de staten. Het IXde hoofdstuk kent ook de waterschappen. Ik wil niet twisten over de dikwerf behandelde vraag, of de waterschappen zijn van publiekregtelijken dan wel privaat-regterlijken aard. Zeker is het, dat sommige zijn ontstaan door het gezag van de toenmalige Hooge Regering; er zijn er ook, die hunnen oorsprong alleen aan eene overeenkomst van de ingelanden te danken hebben. Maar welke ook de oorsprong moge zijn, zeker is het, dat de grondwet ze erkent en alleen daardoor hun regten en zelfstandigheid toekent.

Men mag het er, naar ik meen, voor houden, dat niemand, in den regel althans, de belangen der waterschappen beter kent, dan de ingelanden en de door dezen gekozen besturen. Er moet soms een hooger gezag zijn; waterschapsbesturen zijn in pligtvervulling te kort geschoten; de spreker uit Noordbrabant heeft dit vooral betoogd. Ja, maar hoever moet dat gaan; waar zijn de grenzen, waar het waterschap zal kunnen zeggen: hier ligt het oordeel van hetgeen nuttig is aan mij; hier heeft geen hooger gezag zich met mijne belangen te bemoeijen. De Grondwet, die hun niet alle zelfstandigheid ontneemt, wil die grenzen; want ze wil de wet door welke het oppertoezigt van den Koning en het toezigt van de provinciale staten in de uitoefening daarvan wordt beperkt.

Men zegt: wat zal dat oppertoezigt en dat toezigt zijn, indien daaraan niet is verbonden eene magt om te doen uitvoeren hetgeen het noodig acht? Toegegeven; zoodanige magt behoort er te zijn; maar niet zoo als ze thans is: zij moet zijn beperkt binnen de grenzen die de wet zal aanwijzen. Zoolang de wet er niet is, staan de waterschappen onder het oppertoezigt van den Koning en onder het toezigt van de staten, gebonden aan alle hunne bevelen. Volgens de grondwet is, mijns inziens, zulk een oppertoezigt en toezigt willekeurig, zoolang niet de wet zijne grenzen aanduidt.

Er zijn dus verschillende redenen die mij doen wenschen de vaststelling dier algemeene wet, in het ware belang van hetgeen de waterschappen aangaat, die dan toch in de eerste plaats alle belangen van de waterschappen vertegenwoordigen. Wordt deze wet al vast aangenomen (het is al meer gezegd), een prikkel is weggenomen die ons het eerst zal kunnen brengen tot hetgeen allen wenschelijk en nuttig achten. Maar bovendien, er is nog iets; niet alleen dat een prikkel wordt weggenomen, maar er zal een hinderpaal worden opgerigt. Hoe langer toch deze toestand blijft, hoe moeijelijker de vaststelling der wet zal worden. Thans toch regelt in ieder gewest het hooge gewestelijke bestuur de zaak naar zijn eigen inzien. Ik zal niet wijzen op alle de verschillende en uiteenloopende bepalingen die in verschillende gewesten reeds tot stand zijn gebragt, maar dit mag ik toch zeggen, dat er gewesten zijn waarin het hoog gewestelijk gezag zich onbevoegd acht eene verandering in de waterschappen daar te stellen, zoolang de wet in art. 191 der grondwet bedoeld, niet is tot stand gekomen. Er is een gewest waarin men meent de vaststelling dier wet niet te moeten afwachten, maar toch de waterschappen niet verder te kunnen aantasten dan voor zoo verre verschillende waterschappen, thans reeds binnen denzelfden ringdijk gesloten, op denzelfden boezem uitwateren. Er zijn gewesten waarin men meent dat er geen grens is voor het provinciaal gezag en waar verschillende waterschappen, geheel onafhankelijk van elkander, wier dijken en wateringen niets met elkander gemeens hebben, worden zaamgevoegd tot één, onder één bestuur met gelijke verpligtingen over alle zaamgevoegde landen.

De bepalingen nu die in de verschillende gewesten zijn vastgesteld, zijn even uiteenloopende als de drie beginselen waarvan de drie provinciën, die ik straks heb opgenoemd, uitgaan; en hoe meer zulke uiteenloopende bepalingen wortel zullen hebben geschoten, zooveel te moeijelijker zal het worden om eene wet tot stand te brengen, die althans aan iets zal voldoen. Wachten wij nog eenige jaren — en wij zullen lang wachten indien deze wet is aangenomen, — dan zal in ieder gewest een vast gebruik zijn geworteld hetwelk de algemeene wetgever genoopt zal worden te eerbiedigen, en daar zoodanige gebruiken in de verschillende gewesten onderscheiden zullen zijn, zal de wet bij art. 191 der grondwet bedoeld, ten slotte niet anders dan eene wet van vorm zonder beteekenis kunnen zijn.

Het ware belang der waterschappen, het eerste vereischte van den waterstaat, is de vaststelling der wet, regelende het oppergezag en het toezigt des Konings en der provinciale staten. Door mijne stem aan deze voordragt te geven, wil ik de vaststelling dier wet niet verschuiven, en daardoor aanleiding geven dat ten slotte de toestand zoodanig wezen zal dat niemand door die algemeene wet zal worden gebaat. Beter is het, dat wij ons eenige in verhouding kleine moeijelijkheden nog eenigen tijd getroosten. Op die gronden, die mij vooral hier duidelijk zijn geworden, zal ik tegen deze voordragt stemmen.

De heer *Sichterman van de Brake* sprak het volgende:

„Ik kan kort zijn, omdat ik geloof dat deze zaak in staat van wijzen is; maar ik wensch mijne stem van adhaesie te motiveren, hoezeer ik het aanvankelijk overtollig had geoordeeld te spreken. Ik doe dit echter thans omdat ik hier in deze vergadering eene bijzondere tegenkanting, meer dan ik verwacht had, tegen de voorgestelde wet heb ontmoet. Ik kan daarenboven nog kort zijn, daar het mij gemakkelijk gemaakt is door den geachten afgevaardigde uit Noordbrabant (den heer *Sassen*), bij wiens gevoelen ik mij grootendeels voeg. Het is voor mij niet genoeg, Mijnheer de Voorzitter, om, vermits sommige deelen van deze wet mij niet bevallen, ze daarom af te stemmen.

Ik heb mij afgevraagd, niet of het beter ware eene partiële wet te hebben, dan wel de algemeene wet bij de Grondwet bevolen, maar ik heb mij afgevraagd, of het beter ware deze wet te hebben, dan *geene*. Gedurende ruim 25 jaren ben ik in een polderbestuur, een bestuur van grooten omvang, op één na het grootste waterschap in de provincie Groningen. Van die 25 jaren dat ik in dat bestuur ben, ben ik twintig jaren secretaris en ontvanger daarvan geweest. Ik ben ruimschoots in de gelegenheid geweest de klippen te leeren kennen, tegen welke nu inderdaad bij deze wet voorzien wordt. Ik verheug mij dus, dat deze wet, hoezeer partiëel, geboren wordt, en zal ze daarom gaarne ondersteunen.

Ik ben ook verre van aan te nemen dat de periode van de algemeene wet, bij de Grondwet voorgeschreven, door deze wet zal worden achteruitgeschoven. Ik begrijp veeleer, dat deze partiële wet er toe leiden zal om langzamerhand de toekomst nader te doen rukken voor die algemeene wet, eerder dan wel het tegendeel, en ik moet alzoo verschillen van den geachten spreker uit Friesland (den heer *van Eijsinga*), die dit argument in de eerste plaats heeft gebruikt en er daarna vooral als tweede heeft bijgevoegd, dat hij hier niet gaarne de burgerlijke regtsmagt zag ingevoerd en dat hij aan de administrative regtsmagt de voorkeur gaf. Ik kan niet ontveinzen, dat het mij een weinig bevreemd heeft dit te hooren uit den mond van een lid — ik mag zeggen — van een voorstander der regterlijke magt.

Ik heb in de burgerlijke regtsmagt altijd meenen te zien een schild tegen verkeerde handelingen, een palladium in den Staat tegen usurpatie en misbruik. Ik heb practisch ondervonden, Mijne Heeren, dat de administrative regtsmagt, subintrerende in vele zaken, te veel magt nam en hare magt te buiten ging. Ik verheug er mij dus in dat die magt aan den burgerlijken regter is gegeven.

Ondanks alzoo eenige punten, die ik gaarne anders had gezien — ons aandeel in de wetgeving strekt zich niet uit tot wijzigen en verbeteren, maar is beperkt eenvoudig om de wetten aan te nemen of te verwerpen — meen ik geene vrijheid te hebben om deze wet af te stemmen, maar verheug ik er mij veeleer over, in de hoop op eene definitive regeling.

Ik zal dus vóór de wet stemmen.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. v. BOLHUIS HOITSEMA.

ook te Wildervank hebben zich enkele gevallen opgedaan.

— Wij vernemen, dat er binnen korten tijd bij de wed. G. Goossens, boekhandelares te Amsterdam, het welgelijkend portret zal verschijnen van den leeraar L. S. P. Meijboom, door den heer C. Ed. Taurel op koper gegraveerd. Het oorspronkelijke afbeeldsel door den heer Louis Koopman aldaar geschilderd, waarnaar dit portret zal worden gegraveerd, moet bijzonder verdienstelijk uitgevoerd en de gelijkenis zeer goed gelukt zijn.

— In een' particulieren brief uit Parijs lezen wij, dat het reeds langen tijd in Frankrijk onder de asch smeulende vuur begint vlam te vatten. Eene uitgebreide militaire zamenzwering is te Metz ontdekt; zij had in verschillende departementen hare vertakkingen. Niet minder dan 40 officieren zijn reeds aangehouden en talrijke stille verklikkers in der haast naar de Krim ingescheept, waar de zamenzwering eveneens deelgenooten onder de officieren van het leger schijnt te hebben. Verder wordt nog in den brief gezegd, dat de zamengezworenen geene republiceinsche doeleinden beoogen; zij willen in tegendeel zich slechts losrukken van het slavenjuk, waaronder het despotiek bestuur van *Napoleon* hen gebukt houdt, en het huis van Orleans weder op den troon brengen. De dagbladen zijn aangeschreven over deze zaak niet te spreken, zoodat alleen particuliere berigten daarover eenig licht zullen moeten verspreiden. Dit is trouwens met alles wat de regering in een verkeerd (het ware) daglicht zou kunnen stellen het geval. De openbaarheid wordt in Frankrijk gevreesd en 't is niet alleen de drukpers, die aan banden ligt, ook mondeling durft men nergens over staatszaken of algemeene belangen zijn gevoelen openbaren. Dezer dagen verhaalde men ons daarvan een sprekend voorbeeld. Een aanzienlijk ingezeten van dit land was, bij gelegenheid van de wereldtentoonstelling, voor eenigen tijd te Parijs. Op een' goeden morgen in een der voornaamste koffijhuizen gekomen, bestelde hij zich een glas madera. Daar hieraan niet dadelijk werd voldaan, herhaalde die persoon zijne vraag, waarop de bediende zich verontschuldigde met de groote drukte. Schertsend antwoordde daarop de bezoeker, dat hij nog wel konde wachten, wanneer het gevraagde slechts niet zoo lang op zich liet wachten als de inname van Sebastopol. Die scherts kwam hem duur te staan. Nog had hij het koffijhuis niet verlaten, toen reeds twee agenten van politie zich bij hem vervoegden en verzochten hen te volgen. En wat die persoon nu ook daartegen inbragt, het baatte niets; hij werd in arrest genomen en 't gelukte den Nederlandschen gezant niet dan met veel moeite zijn' landgenoot, na twee dagen gevangen gehouden te zijn, weder te bevrijden.

Deze gebeurtenis is ons met opgave van naam van eene geloofwaardige zijde medegedeeld. Men ziet er uit, hoe in Frankrijk de persoonlijke vrijheid wordt begrepen.

— De *Delftsche Ct.* vestigt de aandacht op de nu sedert ongeveer een jaar in werking zijnde en thans reeds op vrij ruime schaal ingerigte handschoenen-fabriek van den heer *A. van Berkel*. Te bejammeren is het, zegt dit blad, dat men bij soortgelijke ondernemingen in ons land steeds op vooroordeel stuit, en in plaats van medewerking, tegenwerking ondervindt. In Engeland en in andere landen wordt de *nationale* nijverheid geschraagd en op den voorgrond gezet; de eerste standen der maatschappij, zoowel als de geringeren, maken het zich tot pligt, al wat inlandsch is te ondersteunen, waardoor verbetering en volmaking worden verkregen. Hier heeft het tegendeel plaats. En toch wij durven met gerustheid zeggen, dat de handschoenen te Delft bewerkt, in 't algemeen niet voor de buitenlandsche behoeven onder te doen; in tegendeel, naar onze overtuiging de voorkeur boven vele verdienen, en voornamelijk boven de Belgische kwaliteiten, die men hier toch bijna uitsluitend draagt.

Men mag er echter bijvoegen eene fout, die bij de meeste groote ondernemingen schuilt, namelijk het niet genoeg bekend maken van hare zaken. Men geeft duizenden uit aan het oprigten van fabrijken, en spaart (zoo meent men) honderden uit, die moeten dienen om ze door de openbare organen aan het publiek te doen kennen.

Generaal Pélissier.

Jean Jacques Pélissier, de tegenwoordige hoofdbevelhebber van het Fransche leger in de Krim, werd te Maromme, nabij Rouaan, in het jaar 1796 geboren. Zijn vader was opzigter over de kruidmagazijnen van die stad, en telde onder zijne vrienden een groot aantal militairen, die den knaap al spoedig liefde voor het krijgsmansleven inboezemden.

In dien tijd konden jongelieden, die moed en kundigheden bezaten, spoedig vooruit komen. De jonge Pélissier bezat in hooge mate beide deze hoedanigheden, en toen hij op zijn achttiende jaar de hoogeschool verliet, werd hij tot officier van het état-major bevorderd. Tijdens de restauratie werd hij tot kapitein verheven, en kort daarna tot divisie-chef benoemd.

In 1842 verwierf hij den rang van luitenant-kolonel van het état-major, en van dien tijd af is zijne loopbaan eene aaneenschakeling geweest van onafgebroken geluk. Het gouvernement van Louis Philippe beloonde de diensten van Pélissier op eene waardige wijze. Hij werd naar Afrika afgezonden om dáár onder den generaal Bugeaud te dienen, die aldaar als generaal over het leger bevel voerde, en onderscheidde zich door zijne militaire hoedanigheden. De Arabieren, door Abd-el-Kader aangevoerd, gunden hunnen overwinnaren geen rust. Van de grenzen van Marokko tot die van Tunis, en van de Zeekust tot aan de Woestijn was het geheele land onder de wapenen. Generaal Bugeaud maakte, tijdens de expeditie tegen hen, van Pélissier's talenten gebruik, en plaatste hem in eenen belangrijken rang. In het berigt van een voordeeligen uitval tegen de inlanders, sprak hij van zijn luitenant-kolonel in de volgende termen: „Onder de officieren, die zich bijzonder onderscheiden hebben, moet ik den luitenant-kolonel Pélissier vooral vermelden, die in het heetst van het gevaar of dáár, waar iets belangrijks te verrigten viel, de eerste is; hij is een van de beste chefs van het état-major."

Pélissier werd tot het volle kolonelschap bevorderd in 1843, en tot chef verheven van het corps-royal van het état-major in 't Afrikaansche leger. Korten tijd na zijne bevordering viel hij de Flittas aan, die toen in opstand kwamen en die hij geheel versloeg. Twee jaren later, toen de Arabieren weder in openlijken opstand waren geraakt, werd kolonel Pélissier met het opperbevel bekleed. Om regt begrip te erlangen van het karakter van den bevelhebber, is het noodig van dat verschrikkelijk treurspel melding te maken, hetwelk te dier tijd plaats greep in de grotten van Ouleb-Rish, en dat het voorwerp was van zooveel onderzoek in alle deelen der wereld. Op den 18den Junij 1846 voerde kolonel Pélissier een' slag tegen den Ouleh-Riah, — een stam wiens land nog nimmer ten onder was gebragt door het groot aantal ontoegankelijke holen, welke het bevat, — de terugtrekkende horden vlugtten naar een hunner door de natuur gevormde sterkten. De parlementair, welke kolonel Pélissier hun toezond, om eene onderhandeling voor te stellen, werd tegen de wetten des oorlogs en der menschelijkheid wreedaardig vermoord. Alle mogelijke brandstoffen werden toen voor den ingang van de grot geplaatst, en een tweede parlementair afgezonden om hen te waarschuwen voor het gevaar dat hen wachtte, indien zij weigerden om zich als krijgsgevangenen over te geven. De doodskreten van dien ongelukkigen, dien zij even als zijnen voorganger behandelden, was het teeken voor hun eigen ondergang. De brandstapel werd in brand gestoken en in dien tijd was de grot geheel in vlammen gehuld. Wat in dien oven plaats greep kan nimmer beschreven worden, daar niemand er levend uit te voorschijn kwam. De angstkreten der mannen, en het naar gegil der vrouwen, vervulden de harten der ruwe soldaten met medelijden, die zelfs met gevaar van eigen leven door de vlammen heendrongen, om in het binnenste der grot te redden wat mogelijk was. Dan te vergeefs. Negenhonderd verbrande lijken werden uitgestrekt op hoopen langs den grond gevonden, en nagenoeg tweehonderd personen nog er uitgehaald, die echter allen in den loop van den dag omkwamen.

De tijding van deze verschrikkelijke teregtstelling baarde veel opspraak in alle deelen van Europa, en voornamelijk in Frankrijk. De *National*, de *Courrier Français* en andere invloed hebbende bladen pleitten zeer voor het ontslag van den kolonel; zelfs de kamer der pairs nam de zaak in overweging, en op den 12den Julij 1845 beriep de prins de la Moskowa zich op het ministerie van oorlog om zijne afkeuring over deze daad te uiten. De graaf de Montalembert ondersteunde het voorstel van zijn collega, en de maarschalk Soult — minister van oorlog — kondigde zijn leedwezen en afkeuring aan. De maarschalk Bugeaud trad evenwel ter verdediging van Pélissier op, en bepleitte de onverbiddelijke noodzakelijkheid van den oorlog. Het gouvernement erkende de kracht zijner bewijzen en op den 22sten April des jaars 1846 werd Pélissier tot veldmaarschalk verheven.

De nieuwe generaal vervolgde zijne loopbaan, en na bezit genomen te hebben van verschillende steden, eindigde hij den veldtogt met de nederlaag der aanhangers van Bou-Mazza. In 1851 werd generaal Pélissier door Louis Napoleon (president der Fransche republiek) bevorderd tot divisie-generaal, en in datzelfde jaar werd hij tijdelijk bekleed met de waardigheid van gouverneur-generaal van Algiers, in plaats van den generaal d'Hautpoul.

In 1854 aanvaardde generaal Pélissier, op 's Keizers uitdrukkelijk verlangen, het bevel over het eerste armeecorps van het Fransche leger in het Oosten, waarvan hij thans opperbevelhebber is. Hij is thans in zijn negenenvijftigste jaar, waarvan hij er eenenveertig in active militaire dienst heeft doorgebragt.

Over den Turf en zijn gebruik in den landbouw.

Reeds in 1757, zegt de heer Chevallier, Jr., in zijne aan de *Société d'encouragement* voorgelegde verhandeling over het gebruik van den turf in den landbouw, benuttigde men de turfasch, door haar op verschillende gronden uit te strooijen; in 1792 vermengde men den turf met de natuurlijke en dierlijke meststoffen, met de uitwerpselen, met de gier, enz.; elders strooide men dien eenvoudig over de bezaaide gronden uit, na hem lang aan de lucht blootgesteld, en tot poeder gebragt te hebben. Chevallier heeft den turf op al deze drie wijzen beproefd, ten eerste, door hem te droogen, tot poeder te brengen, en over den omgeploegden grond uit te strooijen, die voor de graanteelt bestemd was, en het scheen hem toe, dat het aldus bemeste graan zich beter ontwikkelde. Ten 2den legde hij in eenen stal eene turflaag van achttien centimeters hoogte, en liet gedurende 6 maanden, 60 schapen in dien stal verblijven; de aldus verkregene mest leverde betere resultaten op dan zeer goede stalmest. Ten 3den, turf, die gedurende eenige maanden in het vochtig gedeelte van den mest geweekt is, heeft dezelfde kracht als goede stalmest; turfasch toonde niet meer kracht te bezitten, dan asch van afgewerkte run enz., en ten 5den, heeft men een mest gemaakt van turfgruis, besproeid met kalkmelk, welke meststof nuttige resultaten kan geven. Het besluit dat de heer *Chevallier* uit zijn onderzoek trekt, is dat men van den turf in den landbouw nog niet zooveel partij heeft getrokken, als men had kunnen en moeten doen.

Letternieuws.

(Ingezonden.)

De Boeren Goudmijn; tijdschrift voor den Nederlandschen Landbouw, inzonderheid ten dienste van het Platte Land, onder hoofdredactie van L. Mulder, *Hoogleeraar te Deventer.*

Mijnheer de Redacteur!

Reeds hebt gij eenige malen in uwe kolommen bovengenoemd werk aangekondigd. Uw aanhoudend streven om uw geacht dagblad vooral ook ten dienste te stellen „ten algemeenen nutte," is mij een waarborg dat de volgende regelen, zoo mogelijk, een plaatsje zullen erlangen, want gij zult het met mij wel eens zijn, dat „algemeen nuttig te wezen," en »de Boeren Goudmijn aankondigen" woorden van ééne beteekenis zijn. Inderdaad, wie den rijken inhoud van die »*mijn*" kent, kan niet anders dan — in zooverre zijn eigen belang zulks medebrengt — dezelve ontginnen! Het belangrijk en steeds toenemend aantal inteekenaren is bewijs genoeg dat die »goudmijn" werkelijk *productief* is en zal, beter nog dan de straks volgende rijke inhoudsopgave, het bewijs leveren, dat met de uitgave verreweg minder het belang van den uitgever, dan dat van de koopers wordt behartigd: de onderwerpen toch in die boekjes behandeld zijn zoo menigvuldig, dat zoo wel hij, die slechts een klein stukje grond als tuin bebouwt, als de landbouwer in den uitgestrektsten zin van het woord, er wenken en lessen in zullen vinden, die, toegepast, meer dan tienmaal verdubbeld den inteekeningsprijs van het geschrift (*f* 3,60 per jaar) zullen renderen.

»Waartoe" — zal men vragen — »als er zoo veel heil in die *Goudmijn* zit, waartoe hetzelve dan zoo aanbevolen? Goede waar prijst zich zelf........" Ik zal die vraag met eene vraag beantwoorden: »Waarom ging men 25 jaren geleden niet naar Californië goud delven?........" Zie, zóó is het ook hiermede, men kent den rijken inhoud nog niet, in die weinige bladen bevat; vooral in de provincie Groningen, waar zoo veel voor de nijverheid en voor den landbouw gedaan wordt en waar *het streven* naar verbetering den hoogsten top bereikt heeft, is dit boekje nog niet genoeg bekend en heeft ook niettegenstaande de loffelijke pogingen van eenige ijverige medewerkers, als daar zijn: de heeren Uilkens te Wehe; Enschedé, van Kerckhoff en Römelingh, te Groningen; Reinders te Warffum; Venema te Winschoten, enz., nog niet die uitwerking, als men van eenen in de prov. Groningen heerschenden geest, *de practische ontwikkeling van den landbouw betreffende*, met regt mag verwachten. — Uw algemeen gelezen blad moge die pogingen ondersteunen en daar zal de volgende aanprijzing?.... och neen! eenvoudig eene gedeeltelijke korte inhoudsopgave der *Goudmijn* den ontginners ten beste geven:

»wie hier zoekt, vindt zeker!"

Vier stukjes zagen bereids het licht; onder de eerste afdeeling: *Oorspronkelijke stukken*, treffen wij er vele van den ijverigen hoofdredacteur aan, waaronder de beschrijving *van een goedkoopen mestbak; wetenschap en landbouw;* en *hoe men planten bij aanhoudende droogte water verschaft*, vooral dienen genoemd te worden. Ook ds. Th. F. Uilkens, te Wehe, gaf een uitmuntend artikel over *het riet in Nederland*, waarin grondig wordt geleerd, hoe en hoe veelvoudig riet voordeel kan aanbrengen. Verder vinden wij van den heer Ribbius een hoofdstuk: *over den aanleg enz. van den Hoptuin nabij Twello*, waarin belangrijke wenken, vooral ook den Groningers aanbevolen; nog een stuk van van Meerten te Delft: *de teelt en het gebruik van Maïs of Turksche Tarwe en over pompoenen en kalabassen; over beuknoten* door F. C. Heckmeijer; *over het keuren van springstieren*, door Oomen; — kortom, te veel om te noemen.

In de 2de afdeeling treft men mededeelingen en uittreksels van vreemde geschriften aan; ook hier is het aantal verhandelde onderwerpen te groot zelfs om er eene opgave van te kunnen geven; men leze! en de rijke aderen der *Goudmijn* zullen weldra vloeijen.

Onder eene 3de afdeeling worden alle stoffen voor mest geschikt, hetzij enkelvoudig of vermengd, aangegeven, alsmede het adres waar dezelve te bekomen zijn.

Terwijl onder den titel van: *Verslagen enz.*, verder alles gevonden wordt wat er wetenswaardig op vereenigingen, tentoonstellingen, enz. is voorgevallen. Daarop volgen inhoudsopgave en beoordeeling van periodieke en andere den landbouw betreffende geschriften, en besluit iedere aflevering met eene *brievenbus* en *vraagbord*. Dit laatste vooral zal ieder, die ook maar het geringste belang in den landbouw stelt, ten hoogste aangenaam zijn, omdat zulks weg en middel tevens is om alle nieuwigheden en de zich slechts tot eene plaats bepalende nuttige ervaringen, als het ware onmiddellijk algemeen bekend te maken. Wij bevelen dan ook dat *vraagbord* in den ruimsten zin ieder, die wat te »vragen" of wat te »antwoorden" heeft, aan; ten volle overtuigd als wij zijn, dat alles met de meeste bereidwilligheid door de redactie zal worden opgenomen en soms het onderwerp van een hoofdartikel uitmaken.

Julij 1855. J. S.

Kerknieuws.

Bij besluit van den 4den Julij, heeft Z. M. goedgekeurd de beroepingen van predikanten, uitgebragt door de kerkeraden der Herv. gemeenten, van Schiedam op *L. Bouman*, te Nieuwenhoorn, en van Foudgum en Raard, op *N. J. Lankhorst*, kandidaat.

Meppel, 11 Julij. De kerkeraad der Herv. gemeente heeft gisteren avond, uit het vroeger gemaakte zestal predikanten, het volgende alphab. drietal geformeerd: ds. *de la Rivière*, te Monnikendam; *van de Velde*, te Borne, en *van IJsendijk*, te Deinum.

— De Chr. Afg. Ger. gemeente te Harlingen heeft het volgende drietal van predikanten geformeerd: ds. *P. Dijksterhuis*, pred. te Groningen; *A. Eneingh*, te Niezijl, en *van Bosch*, te Scharnegoutum.

(Ingezonden.)

Verscheidene leden van de kiesvereeniging *Vrijheid en Orde*, tegenwoordig geweest op de vergadering van l.l. Donderdag, maken hunne medekiezers bekend, dat zij niet voornemens zijn, de kandidatuur dier vereeniging in allen deele te ondersteunen, voornamelijk uit hoofde der middelen, die men heeft aangewend om de kandidatuur door te zetten van den heer Swaagman, welke middelen te duidelijk zijn gebleken en te veel bekend zijn, dan dat het noodig is, die hier mede te deelen. — Zij achten het voor die kiesvereeniging niet gelukkig, dat door dergelijke indiscrete middelen iemand wordt vooruitgezet, die bovendien verzocht heeft niet in aanmerking te komen, welke verklaring in de *Groninger Courant* publiek afgelegd, men toch wel niet als eene onwaarheid zal mogen beschouwen, en het moet op ieder weldenkende een' pijnlijken indruk maken, dat zoo iemand desniettegenstaande wordt vooruit gezet, boven iemand, van wien men uit hoofde zijner verdiensten jegens deze gemeente, zijner kunde en regtschapenheid in allen deele verwachten moet, dat hij althans niet op die wijze van de kandidatenlijst moest verdwijnen. Zij zijn daarom dan ook voornemens, af te wijken van de kandidaten voorgesteld door hunne vereeniging en hunne stem niet te onthouden aan den heer J. W. C. baron van Ittersum.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

PARIJS, 14 Julij.

Pélissier meldt van den 12den uit de Krim, dat, volgens zeggen van een' Russischen overlooper, admiraal *Nachimoff* voor het front van het centraal-bastion door een' kanonskogel is gedood.

LONDEN, 14 Junij.

Lord *John Russell* heeft zijn ontslag uit het ministerie ingediend. (De telegraaf geeft de reden van dit ontslag niet op. Wij vermoeden dat het in verband zal staan met de motie van den heer *Bulwer Lytton* in het Engelsche Lagerhuis gedaan, strekkende om te verklaren, dat het vertrouwen des lands op het gouvernement geschokt is door het gedrag van lord *John*.)

EFFEKTENBEURS.

Amsterdam, heden, 14 Julij.

				Slotkoers.
Nederland	Werk. Schuld.............	à 2½	pCt.	63.
Dito	Dito	„ 3	„	—
Dito	Dito	„ 4	„	93¼.
Oostenrijk	Metalliek..............	„ 5	„	61⅞.
Dito	Nieuwe Litt. B..........	„ 5	„	72⅞.
Dito	Dito 1854..............	„ 5	„	72⅞.
Dito	1851 en 1852............	„ 2½	„	31¾.
Dito	Nation. Metall...........	„ 5	„	65¾.
Spanje	Onbep. St....	„ 1¼	„	18⅜.
Dito	Binnenl..................	„ 3	„	30½.
Portugal	....	„ 3	„	40¼.
Rusland	Obl. *Hope* 1798 en 1816........	„ 5	„	103⅜.
Dito	Dito 1828 en 1829......	„ 5	„	101¾.
Dito	bij *Hope*..................	„ 4	„	78¼.

LONDEN, heden, 14 Julij. Consols 91.

ZEETIJDINGEN.

Groningen, 13 Julij. Binnengekomen het nieuwgebouwde schoonerschip August en Maria, groot 100 last, kapit. *K. de Kok*, van Delfshaven, gebouwd op de werf van *W. van der Werf*, te Hoogezand.

Binnengekomen te Amsterdam den 11 Julij, kapit. *Mudder* Ida, v. Dantzig; *Albers* Hosianna, v. Rostock; *van der Baan* Johanna, v. Nieuwendam; den 12den *de Groot* Onderneming, v. Frederikst.; *Poppen* Nanny Johanna, v. Bremen; *Teerling* Margaretha, van Emden. — Te Helvoet den 10 Julij, *de Jong* Maria, v. Oudsoen; den 11den *van der Velde Smit* Aurora, v. Stockholm. — Te Vlissingen den 10 Julij, *Bosker* Wilhelmina, v. Ahus; *Mellema* Herm. Hesselaar, v. Aarhuus; *Hoekstra* Eendragt, v. Engelholm. — Te Montevideo den 7 Mei, *van Houten* Hollander, v. Buenos Ayros; den 15den *Koster* Zeeploeg en den 18den *Timmermans* Margaretha, beide v. Antwerpen. — Te Rio de Janeira den 24 Mei, *Schrikkema* Anna Elisabeth, v. Londen. — Te Newyork den 25 Junij, *Bakker* Sagitta, v. Amst. — Te Triest den 6 Julij, *Spijkman* Juliana Louisa, v. Amst. — Te Lissabon den 3 Julij, *van Noord* Jonge Jacobus, v. Vlaardingen. — Te Londen den 9 Julij, *Nieboer* Hendrik Carel, v. Marstrand. — Bij Deal den 6 Julij, *Zeeman* Amerika, v. Hartlepool n. Port Wakefield; den 7den *Baas* Edsardina Cath., v. Newcastle n. Tarragona. — Bij Dungeness den 4 Julij, *Abbink* Amazone, v. Hartlepool n. Havana. — Bij Falmouth den 8 Julij, *de Groot* Engelina Jacoba, v. Napels n. Amst. — Te Queenstown den 8 Julij, *Garrels* Comitas v. Triest; *Mulder* Zorg en Vlijt, v. Roquejada. — Te Spalding den 9 Julij, *Stenger* Anna Margaretha Adriana, v. Koningsbergen. — Te Hull den 7 Junij, *de Jong* Mina, v. Alkmaar. — Te Hamburg den 11 Julij, *Heins* Bouwina, v. Altona. — Te Swinemunde den 9 Julij, *Stenger* Geziena Marg., v. Havre. — Te Gothenburg den 2 Julij, *Fokkes* Gebr. Fokkes en den 7den *Konter* Jonge Brechtus, beide v. Amst.; *Steenhuizen* Everhardus, v. Veendam. — Te Travemunde den 10 Julij, *Vos* Kleine Bernard, v. Antwerpen. — Te Bergen den 27 Junij, *de Boer* Fenna, v. Amst. — Te Memel den 6 Julij, *Korter* Riga, v. Amsterdam.

Binnengekomen in het Vlie den 11 Julij, kapit. *Brouwer* Agina Undine, v. Gothenburg. — Te Brielle den 12 Julij, *Valom* Caroline, v. Stockholm. — Bij Bevesier den 6 Julij, *Huges* Equator, van Hamburg n. Suriname. — Te Falmouth den 10 Julij, *Duinker* Triton, van Triest.

Binnengekomen in de Groote Belt den 5 Julij, kapit. *Pronk* Henrieka Gesina, v. Nijborg n. Holland. — Te Holtenau den 7 Julij, *Wijbes* Vriendschap, v. Fredsund n. Schiedam; *Waterborg* Fennechina, v. Ystad n. Groningen; den 8sten *Warners* Jordina Fennegina, v. Sonderburg n. Firth of Forth; *Visser* Bruno, v. Lubeck n. Dordrecht. — Te Rendsburg den 5 Julij, *Gort* Vriendschap, v. Nestved en *Gordt* Frouw. Steenhuizen, v. Korsöer, beide n. Holland; *Mugge* Martha, v. Amsterdam n. Stettin; den 6den *Koning* Jonge Willem, v. Amsterdam en *Leuning* Baltruida, v. Zwolle, beide n. de Oostzee; *Topzant* Martha, v. Deventer n. Sleeswijk; *de Jonge* Jantina, v. Delfshaven n. Korsöer; *Voss* Kleine Bernard, v. Antwerpen n. Lubeck; den 7den *Zwartz* Anna Margaretha, v. Londen n. Nakskov; *Vermeulen* 4 Gebroeders, v. Korsöer n. Holland; *Balk* Jacomina en den 8sten *Balk* Concordia, beide v. Stolpemunde n. Antwerpen; *Pluktje* Hermanna Hendrika, v. Ahus n. Groningen; den 9den *Stoeldraaijer* Adriana, v. Hamburg n. Memel; *Stuitje* Cath. Luitgarda, v. Weile n. Holland.

Vertrokken van Amsterdam den 10 Julij, kapit. *Fijn* Diana, n. Napels; den 11den *Meijer* Maria, n. Seaham; den 12den *Kiers Kok* de Hoop, n. Konstantinopel; *Doornbosch* Jetskalina Wija naar Napels; *Fijn* Hillechina, n. Gothenburg. — Van Texel den 10 Julij, *Kaspersma* Eendragt, n. Londen. — Uit het Vlie den 10 Julij, *Schaaf* Johanna Jacoba, v. Groningen n. Hull, als bijlegger; *de Boer* Zwaantje Hendrika, n. Koningsbergen; *Meijer* Cornelia, n. Tromsoe; *Brouwer* Noordstar *Dallinga* Arendina Elisabeth, *Wijma* Stad en Landen, *Brouwer* Elsiena, *Wever* Elisabeth Maria en *de Groot* Geertruida, alle 6 n. Frederikstad; *de Groot* Arendina, *Sprik* Twee Gebroeders en *Jonker* Thia, alle 3 n. Christiansand; *Schuur* Jonker Elisabeth en *Nieting* Catharina, beide n. Drobach; *Veldhuis* Prov. Overijssel, n. Laurvich; *Klein* Antje en *Koelze* Onderneming, beide n. Osterrisoer; *Onnes* Vrouw Margaretha, n. Oudsoen; *Visser* Vr. Jannetje, *Wolkammer* Alberdina, *Schuring* Antje en *Helmers* Stad Steenwijk, alle 4 n. Noorwegen; *Ebes* Grietje en *Kwint* Anna Beerendina, op avontuur; den 11den *Kieft* Jantina Jikkina, naar Koningsb.; *Mets* Vier Gebroeders, n. de Oostzee; *Hansens* Neerl. Welvaren, n. Noorwegen. — Van Helvoet den 11 Julij, *Ontjes* Johanne Emelie, n. Montevideo. — Van Brielle den 11 Julij, *Kuitse* Jonge Wigcher, n. Cardiff. — Van Vlissingen den 10 Julij, *Douwes* Pigeon n. Gibralter; *Meijer* Anna, n. Newport; *Feenstra* Sliedrecht, n. Newcastle; *Hut* Marchina Margaretha, n. Bergen; *de Vries* Saramacca, op avontuur. — Van Santos den 10 Junij, *Bok* Elisabeth en Maria, naar het Kanaal; *Nijman* Komeet, naar Hamburg. — Van Charleston den 19 Junij, *Huisman* Maria Margaretha, n. Amst. — Van Santa Cruz den 6 Junij, kapit. luit. *Spanjaard* Ned. oorl. stoomschip Amsterdam, n. St. George d'Elmina en Batavia. — Van Nantes den 9 Julij, *Tolner* Zeemeeuw, naar Rotterdam. — Van Cardiff den 6 Julij, *Kloppenburg* Lucipara's, n. Montevideo. — Van Dundee den 9 Julij, *Reosjes* Maria Beerta, n. Tayport. — Van Hamburg den 11 Julij, *Alberts* Gesina Jantina, n. Memel; *Visser* Tietje, n. Harburg; *Zeilinga* Zeebloem, naar Montevideo en Buenos Ayros. — Van Cuxhaven den 10 Julij, *Kuper* Gezina n. Koningsbergen. — Van Bremerhaven den 9 Julij, *Hazewinkel* Vrede, n. Lerwick. — Van Pillau den 9 Julij, *Scholtens* Catharina, n. Duinkerken. — Van Memel den 7 Julij, *Smit* Freerk Jan, n. Boulogne; *Tiktak* Jantina Fennegina, n. Grangemouth.

Vertrokken uit het Vlie den 12 Julij, kapit. *Jonker* Joh. Christ., n. Stettin; *Hoff* Fredrik Hendrik, n. Noorwegen. — Van Brielle den 12 Julij, *Oostra* Annechiena, n. Rouaan. — Van Maassluis den 12 Julij, *Buining* Magdalena, op avontuur. — Van Antwerpen den 11 Julij, *Vegter* Beerta Schuringa, n. Triest. — Van Gent den 12 Julij, *Potjer* Titia, op avontuur. — Van Plymouth den 10 Julij, *Mulder* Marchina Catharina, n. Lyme Regis. — Van Montevideo den 24 Junij, *van Houten* Hollander, n. Falmouth.

Zeilklaar te Wilmington den 23 Junij, kapit. *de Groot* Johanna Wilhelmina, n. Delfshaven. — Te Triest den 3 Julij, *Wolthekker* Sophia Klasina, n. Falmouth. — Te Londen den 7 Julij, *Zeilinga* Gesina van Wieler, n. Amst. — Te Liverpool den 7 Julij, *Lammers* Catharina, n. Amst. — Te Newcastle den 5 Julij, *Vos* Jantina en *Hagedoorn* Cornelia Catharina, beide n. Koningsbergen; *Ploeg* Vertrouwen en *Jager* Zwaantje Elisabeth beide n. Elseneur. — Te Gothenburg den 30 Junij, *Keun Rzn.* Joh. Catharina, n. Engeland.

In lading te Londen den 7 Julij, kapit. *Huisinga* Margrietha, naar Hamburg.

Zoutkamp, 13 Julij. Binnengekomen den 11 Julij, kapit. *Rasker* Harmina Gezina, v. Noorwegen; den 12den *Pluktje* Hermanna Hendrika, v. Haarhamm.

Vertrokken den 12 Julij, kapit. *Drewes* Tjakkien, n. Poole; *Westenborg* Diemerdina, n. Noorwegen.

Zeilklaar kapit. *Bartels* Gezina, n. Newcastle; *Valomstra* Alida en *van der Warf* Vrouw Alida, beide n. Dantzig; *Knol* Catharina, op avontuur.

Delfzijl, 12 Julij. Binnengekomen den 8 Julij, kapit. *Bargkoorn* Vr. Trientje, v. Emden; *Rozeboom* de Eendragt, v. Bremen n. Amsterdam; den 9den *Vos* Alida, v. Leer; *Mooi* Grietje Huis-

man, v. Laurvich; den 10den *Bolmeijer* Onrust, v. Norden; den 11den *Polee* Reina Areudina, v. Frederikstad; *Vos* Alida en *Oetzes* de Hoop, beide v. Emden; den 12den *Koopmans* Trientje, v. Leer; *Freemann* Jantje Tina, v. Baltrum; *Leeuw* Anna Afina, v. Frederidstad.

Vertrokken den 8 Julij, kapit. *de Jonge* Geziena, n. Bremen; *Gursekij* de Vr. Helena, n. Leer; *Innen* Diederich, n. Hoekzijl; *Oetzes* de Hoop, n. Emden; den 9den *Wester* Antina, op avontuur; den 10den *Albers* Geziena Helena, n. Laurvich; *Nieland* Trinette en *Bloema* Wubbegina Ilbina, beide n. Noorwegen; *Vos* Alida, n. Emden; *de Groot* de 2 Gebroeders, n. Noorwegen; *Zeven* Concordia, n Frederikstad; den 12den *Nanning* Klasiena, n. Noorwegen; *Mooi* Grietje Huisman, n. Laurvich; *Postema* Ida Jasperdina, n. Newcastle.

PEKELA, 7 Julij. Het schip Vrouw Margrietha, kapit. *H. H. Nieboer*, van Memel naar Engeland, is op de Zweedsche kust verongelukt, doch het volk gered.

Gepraaid den 16 April, op 7° Z. Br., 28° W. L., Sourabaya, kapit. *A. M Swarts*, v. Antwerpen n. Batavia.

Den 4 Mei, op 35° Z. Br., 22° O. L., Doggersbank, kapit. *J. H. Clowthing*, v. Tjilatjap n. Rotterdam.

Den 8 Mei, op 3° 5′ N. Br., 21° 7′ W. L., Doctrina et Amicitia, kapit. *P. Haagsma*, v. Amsterdam n. Batavia.

Den 24 Mei. op 9° 50′ Z. Br., 12° 57′ W. L., Johanna Maria, kapit. *J. K. de Jong*, v. Banjoewangie n. Amsterdam.

Den 18 Junij, op 42° 31′ N. Br., 11° 25′ W. L., Anna Maria Henriette, kapit. *G. Zwanenburg*, v. Liverpool n. Santos.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

8 Julij. de Jonge, Hendrika, v. Koningsb. n. Londen, m. talg.
de Jong, Bar. v. Zuyl. v. Nyev., v. Stettin n. Stav., m. hout.
Zoutman, Geertruida, v. Dantzig n. Rotterdam, m. tarwe.

De Wind den 8 Julij, N., N.N.W.; den 9den N.N.W.

SCHEEPSVRACHTEN.

STETTIN, 9 Julij. Naar Holland *f* 22 voor tarwe, *f* 21 à *f* 22 voor rogge; Newcastle 14 sh. voor eiken-, 12 sh. voor greenen hout; Londen £ 11 voor zink, 1 sh. 11 d. voor haver, 18 sh. voor eiken balken.

KONINGSBERGEN, 8 Julij. Sedert het laatste berigt zijn slechts weinig schepen aangekomen, maar desniettemin de vrachten niet verbeterd, in tegendeel voor Holland tot *f* 21 p. last rogge of zaad teruggegaan.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKTEN.

GRONINGEN, 13 *Julij.*

TARWE.		Veen 66 ℔ *f* 7.60	Zw. Voer 36 ℔ *f* 3,85
Oude	70 ℔ *f*	**GERST.**	» 38 » » 4,05
N. Oml.	68 » » 12 75	Winter 54 ℔ *f* 5,60	» 40 » » 4,25
»	70 » » 13 50	» 56 » » 6.00	» 42 » » 4.45
»	72 » » 14,25	» 58 » » 6.40	» 44 » » 4,65
» Old.	70 » » 13.30	Zomer 54 » »	**BOONEN**
» »	72 » » 13 95	» 56 » »	Paardeb. *f* 8,25,50
» »	74 » » 14,75	Knobbe 60 » » 6,20	Gr. Erwt. *f* a *f*
» »	» »	» 62 » » 6 50	Graauwe *f* a *f*
ROGGE.		**HAVER.**	**ZADEN, ENZ.**
Inl.	64 ℔ *f* 9,20	Dikke 36 ℔ *f* 4.00	Old. Koolz. *f*
»	66 » » 9.60	» 38 » » 4,25	Oml. *f*
»	68 » » 10 00	» 40 » » 4,45	Oostv. dito *f*
»	70 » » 10,40	» 42 » » 4,65	Zomerzaad *f*
BOEKWEIT.		» 44 » » 4.85	G. Mosterdz. *f*
Gr. Zd.	64 ℔ *f* 7 50	» 46 » » 5,05	Lijnzaad
» »	66 » » 7 90	» 48 » » 5,25	Dedersaad *f*
» »	68 » » 8 30	» 50 » » 5.45	Gr. Grt. *f* 10,25,50
Zw. Zand	64 » » 7 30	Witte Voer 36 » » 4 00	Par. 100 N. ℔ *f* 14
» »	66 » » 7 70	» 38 » » 4,20	*f* 14,25,50,60
Veen	64 » » 7,20	» 40 » » 4 40	Raapolie p. v. *f* 54.

Tarwe met geringen handel in een doen. — Rogge als genoteerd traag afgaande. — Boekweit meer aan, en niet dan 20 c. lager te plaatsen. — Gerst weinig in omgegaan. — Haver over 't geheel in een doen. — Boonen als voren. — Gort stil.

ROTTERDAM, 12 *Julij.* Tarwe: 161 pd. Bovenl. Ris *f* 490. Lijnzaad: 113, 114 pd. Calcutta *f* 460.

AMSTERDAM, 13 *Julij.* Tarwe en Rogge flaauw en met weinig handel, verkocht van Tarwe: 130 ℔ Lub. *f* 490; 127 ℔ Mecklenb. *f* 452; 130 ℔ ger. Geld. *f* 455; 127 ℔ b. Pools. *f* 485, *f* 490. — Van Rogge: 117 ℔ Memel *f* 310; 119 ℔ Inl. *f* 306; 122 ℔ Pruiss. *f* 325; 121 ℔ p. dito *f* 328; 124 ℔ Pommer *f* 314 bij eenige partij. — Gerst slap: 112 ℔ Deens. *f* 210. — Boekweit onveranderd: 118, 120 ℔ Holst. *f* 253, *f* 260.

Koolzaad op het najaar ½ p. vl. hooger: op 9 vat in Oct. en Nov. 91½ p. vl. — Lijnzaad in een doen: 111 ℔ Taganrog *f* 440; 111 ℔ Calcutta *f* 460. — Raapolie dadelijk in een doen, op levering, vooral in den beginne, niet williger: op 6/w. *f* 56,25; vlieg. *f* 54,75; Sept. *f* 53,25; Oct. *f* 53; Nov. *f* 52,75 a *f* 53; Dec. *f* 52,75. — Lijnolie vast: op 6/w. *f* 44,50; vlieg. *f* 43,25; Sept. *f* 43,25; Oct. *f* 43.75; Nov. *f* 44; Dec. *f* 44 a *f* 44,25 — Hennepolie op 6/w. *f* 46,50; vlieg. *f* 45,25.

LEEUWARDEN, 13 *Julij.* De aanvoeren van alle graansoorten waren gering en het verhandelde bepaalde zich meest tot de consumtie. — Tarwe lager verkocht: puike *f* 14 à *f* 14,25; knappe *f* 13,25.70; Roode als voren. — Rogge: N. Inl. *f* 10; ligtere soorten minder begeerd. — Boekweit tot de verlaagde prijzen alleen aan benoodigden; Vries. Zaud *f* 8,90, *f* 9: Veen minder begeerd. — Winter-Gerst alleen aan pelders *f* 6, *f* 6,25,60; ligte en voersoorten *f* 5,25, *f* 5,75 naar wigt en kwaliteit. — Haver in de puike soorten ter verzending nog al gevraagd, doch overigens met weinig handel; fijne *f* 4,75, *f* 5,40; ligtere soorten meer aangeboden; doch over het algemeen hoog op prijs gehouden.

HAMBURG. 10 *Julij.* Omtrent het Koolzaad kunnen wij mededeelen dat het snijden reeds in eenige streken begonnen is en dat dit, bij aanhoudend schoon weder, met 14 dagen algemeen zal zijn. Voor zoover men er over oordeelen kan, mag men een' goeden middelmatigen oogst verwachten wat de kwantiteit aangaat; de kwaliteit zal geheel afhangen van het weder bij het inhalen. — Tarwe kalm: roode soorten van de Elbe en Mecklenb. *f* 458 à *f* 464 p. 2400 kilo. Rogge iets beter gestemd: 118 ℔ Deensche *f* 305 à *f* 310 p. 2400 ℔. Gerst hield zich goed staande: Deensche *f* 240 à *f* 243 p. 2400 ℔. Haver ook goed gewild: Holst. en Mecklenb. *f* 246 à *f* 249. Boekweit weinig aangeboden.

LONDEN, 11 *Julij.* Aan de graanmarkt was heden in den beginne weinig kooplust, doch later wakkerde die aan, als wanneer eenige partijen Tarwe zelfs 1 sh. hooger werden betaald. De overige artikelen vertoonden geene verandering.

Van den 13*den*. Tarwe prijshoudend. Haver met ruimen aanvoer en weinig handel.

BOTERMARKTEN.

GRONINGEN, 13 *Julij.* De prijs der Boter was heden: 1ste soort *f* 36, tweede soort *f* 34.

VEEMARKTEN.

GRONINGEN, 13 *Julij.* Kalveren niet veel ter markt, en met tragen handel; van schapen was de aanvoer ook niet groot en de prijzen waren van *f* 11 tot *f* 15; lammeren van *f* 1,25 tot *f* 3; varkens met tragen handel, biggen van *f* 5 tot *f* 12.

EFFEKTEN-BEURS.

Amsterdam, 13 *Julij.*

NEDERL. Werk. Schuld 2½ pCt. 62⅞, 63$\frac{1}{16}$, 62⅞; Dito Dito 3 pCt. 74$\frac{15}{16}$, 75: Dito Dito 4 pCt. 93$\frac{3}{16}$, 93¼; O. I. Leening 4 pCt. 92⅞; Handelmaatsch. 4½ pCt. 123. — SPANJE, Onbep. St. 1¼ pCt. 18$\frac{5}{16}$, 18⅜, 18⅜; Dito 3 pCt. 37⅛; Dito Binnenl. à 6/m. 3 pCt. 30$\frac{7}{16}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 40, 40¼. 40$\frac{1}{16}$; Dito Dito Uitgestelde 18⅜.

RUSLAND, Obl. *Hope* 1798 en 1816 5 pCt. 103, 103⅛; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 101¾; Dito bij *Hope* 4 pCt. 78¼, 78½, 78$\frac{5}{16}$; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 77⅞, 78, 77⅞. — OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. 60⅞, 61½; Dito Nationale 5 pCt. 65$\frac{13}{16}$, 65$\frac{15}{16}$, 65⅞; Dito Nieuwe 1847 2½ pCt. 31⅜, 31$\frac{7}{16}$; Dito 1851 en 1852 2½ pCt. 31⅜, 31$\frac{7}{16}$; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. 72⅞, 73, 72⅞; Fransch Oostenr. Spoorweg *f* 132; Weenerb. bij *Goll en Co.* 4 pCt. 56¼; Loten van fl. 500 *f* 1050; Louis. bij *Hope* 5 pCt. 101; Braz. 1843 5 pCt. 98⅜; Mexik. 21$\frac{3}{16}$, ⅛; Dito Onbep. 21$\frac{3}{16}$. ⅛; Peru 4½ pCt. 69; Gren. Onbep. 17$\frac{1}{16}$, ⅛, ⅛; Grieken Onb. 4½.

Van Holl. fondsen, die den ganschen beurstijd door goed prijsh. waren, zijn Integr., ten gevolge van eenige kleine verkoopen, ten slotte iets flaauwer gebleven. — Van vreemde effecten waren Russ. 4 pCt. meer aangeboden. Alle overige soorten onveranderd. Oostenrijksche en Spaansche waren zeer vast, bij eenige affaire in de eerstgenoemde. Van Zuid-Amerik. hebben zich Peru, bij eenigen omzet, ½ pCt. sedert gisteren in prijs verbeterd.

5 pCts. N. Russen bij *Stieglitz* 82.

Koers van het Geld: Beleening 3; Prolong. 3; Disconto 3 pCt.

Laatste Prijzen te 5 uur. Integr. 62⅞; Spaansche 1¼ pCt. 18$\frac{5}{16}$ a ⅜; Binnenl. 3 pCt. 30$\frac{7}{16}$; Metall. 5 pCt. 61$\frac{5}{16}$ a ⅜.

ADVERTENTIEN.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Ondertrouwd:

A. KUENEN, *Hoogleeraar in de Godgeleerdheid te Leiden*,
met
W. MUURLING.

GRONINGEN, 12 Julij 1855.

*** Getrouwd:

A. L. JUURSEMA,
van *de Leek*,
met
I. J. JUURSEMA.

KOLLUM, 12 Julij 1855.

*** Getrouwd:

W. R. KUIPER, van *Delfzijl*,
met
JANTINA J. DE WEERD.

OUDE PEKELA, 13 Julij 1855

*** Heden beviel zeer voorspoedig van een MEISJE JANTJE MELLES POTT, geliefde Echtgenoot van

F. D. GREVEN.

NIEUWE PEKELA, 12 Julij 1855.

*** Heden avond overleed, na eene ziekte van eenige weken, mijne geliefde jongste Dochter MAGARETHA, in den ouderdom van 25 jaren.

ZUIDBROEK, 10 Julij 1855.

HOMMO F. EDZES.

*** Tot onze bittere smart overleed heden, na eene kortstondige doch hevige ziekte, ons hartelijk geliefd eenig Zoontje. JOHAN CONRAD.

ZAANDAM, 11 Julij 1855.

P. TETRODE.
H. W. F TETRODE,
VAN HASSELT.

*** Heden overleed, tot onze bittere droefheid, het jongste onzer Lievelingen, SIBRANG genaamd. Ruim negen maanden mogten wij ons slechts in zijn bezit verheugen.

GRONINGEN, 13 Julij 1855.

R. VAN DRIESSEN, R.z.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.